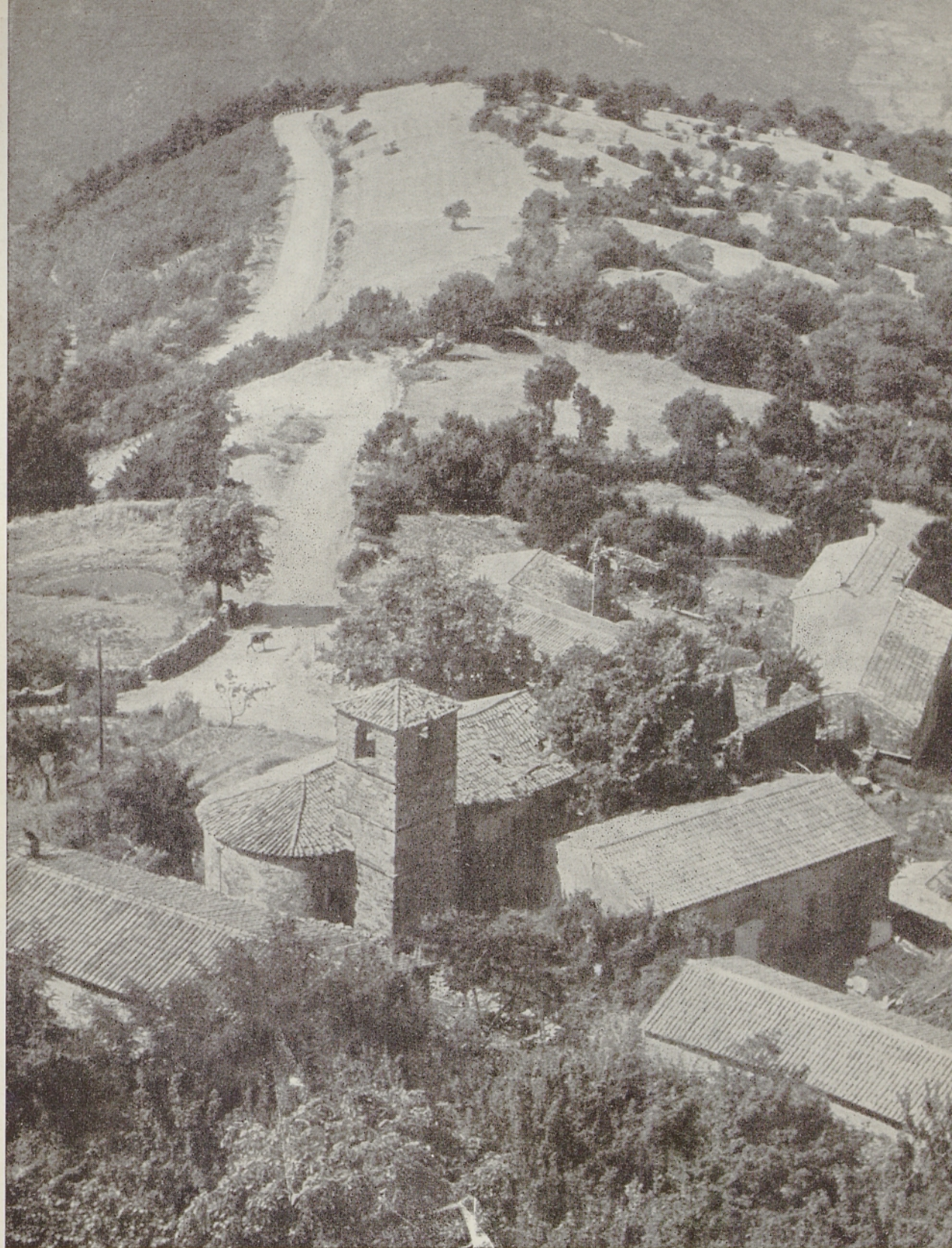

OKTOBER 1962

10

RODNA GRUDA

VSEBINA

Alojz Kocjančič:
Na jug (pesem)

Rajko Ranfl:
Srečno! Srečno — Savinjska dolina

Izleti in srečanja (Naši izseljenci na Dolenjskem, v Zasavju in Prekmurju)

Mila Senk:
Se nikdar ni bilo tako lepo ...

Ina Slokan:
Ni jih več

Lojze Zdravje:
Naš oče so zlatega denarja vredni
Oblekli so se v črno

Marjan Raztresen:
Lepi in kruti hercegovski kras

Stane Fugina:
Uspeh jugoslovanske atletike

Marjan Kopecky:
Naši študentje pojo, plešejo in igrajo

Po domači deželi (Danes po Dolenjski in Kočevski)

Kulturni zapiski:
Slovenski oktet pojde prihodnje leto v Ameriko
»Boris Frank s svojimi Kranjci« je povabljen v Ameriko
Učbenik francoskega, angleškega, španskega, nemškega jezika

Krajše vesti

Otroci berite

Anica Cernejeva:
Hruška in ježek

Marija Vogelnik:
Jesenski dimi
(Ilustracije: Milan Bizovičar)

Albin Zabric:
Briškola

Branko Hofman:
Roke
Cesta

Ina Slokan:
Slovenci v obmejnih deželah

Valentin Polanšek:
Slovenski Korotan

Ina Slokan:
Naši ljudje po svetu

Just Miklavc:
Vprašanja in odgovori

Vera Valenci:
Pišejo nam

Priloga: Učbenik slovenskega jezika
(lekcija VII., VIII.)

Popravek

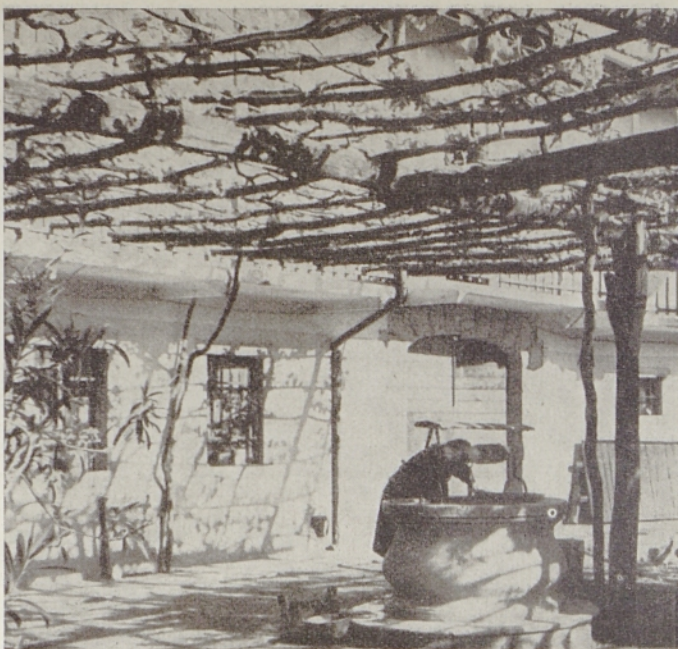
V prejšnji številki (8-9) so se pri tisku vrinile naslednje napake:

Fotografija na naslovni strani — Rajko Ranfl, ne pa Ranfel; istega avtorja so tudi vse prejšnje fotografije, podpisane z Raufl ali Roufl.

Avtor pesmi »Najina jesen« je Peter Levec, kot piše v vsebini, ne pa France Levec, kot je navedeno poleg pesmi.

Fotografija na naslovni strani:

Razgled z gradu Socerb
(Foto: Rajko Ranfl)

Sončna jesen v Kostanjevici na Krasi

Mirne, čiste vode pri Kanalu na Soči

Rodno grudo izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Izide dvanaestkrat na leto. Letna naročnina za prekomorske države je 4 dolarje. Poština plačana v gotovini. Ureja uredniški odbor. Glavna urednica prof. Zima Vrščaj, urednica in tehnična urednica Neža Maurer. Uredništvo in uprava: Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva 1/II. Rokopisov in slik, ki jih nismo naročili, ne vračamo. Čekovni račun pri Komunalni banki 600-704/3-155

Alojz Kocjančič

Na jug

*Ko lastovic jata
mrazove zasluti,
na skrivni ukaz ji
vzdrhtijo peruti,
in v želji in nadi
po novi pomladi
na jug odleti.*

*A tebe in tvoje
so z doma odgnali,
želje so in nade
vam vse pokopali
in v bridki bolesi
po trnovi cesti
na jug ste odšli.*

*Preveč iz ljubezni
mi dal občutiti,
da bi, ko odšel si,
te smel pozabiti:
kjerkoli v tujini
medliš v bolečini,
ostanem ti zvest!*

*Vendar še te solze
srce ti zavida:
tako je jokala
nekoč Lepa Vida...!
Tesneje te z vali
ob naši obali
zdaj družī boleost.*

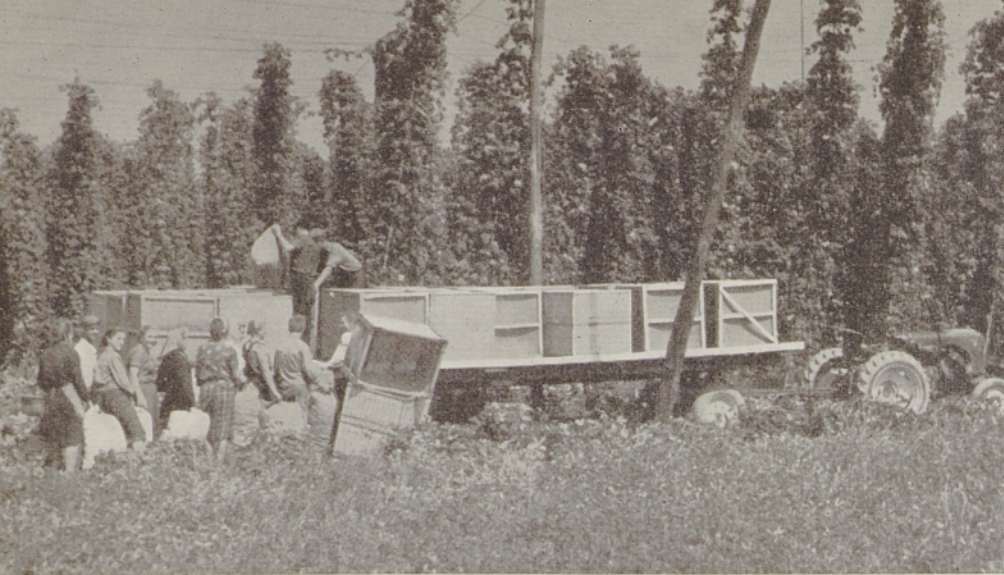
JOZE POHLEN:
SAVRINKE NA POTI V DALJNI TRST

RODNA GRUDA

ILUSTRIRANA REVIJA
SLOVENSKE
IZSELJENSKE MATICE
V LJUBLJANI

OKTOBER 1962 LETO IX

SREČNO!

Obiranje se je začelo. Roke postajajo trde, a nič zato — da bi le nabrale čimveč, saj se za vsak škafo dobi 60 dinarjev (pri svoji hrani celo 75 dinarjev). Najurnejši naberejo do 20 škafov na dan, počasni 10, drugi omes

Tako so klicali obiralci, ko so utrkali poslednjo grenko rožo, spravili obleko in zasluženi denar v košare, še vse dišeče po hmelju, in sedali na savinčana, da jih z veselim ukanjem počasi popelje proti Celju.

Morda je minilo štirinajst dni, morda tri tedne, kar so prišli. Od vseh strani: s Ptuijskega polja, iz Haloz, Hrvatskega Zagorja, s Posavja. Vsak govori po svoje, ta pojoče, ta odsekano, ta po hrvaško, oni po prekmursko — toliko da se razumejo. Vendar jih vsako izkušeno oko takoj prepozna in spravi pod isti naslov — obiralci. Vsi imajo namreč velike pletene košare, nemirne prste, ko da v mislih že obirajo hmelj in pa — vsi pojo.

Na postajah jih čakajo z rožami opleteni lojtrniki. Obiralci sedajo nanje, da se popeljejo do prostorne domačije. Na dvorišču jih pozdravi pes, ki jih pozna od lani, na pragu stoji gospodinja in vabi v hišo, kjer stoji sredi mize velika skleda širokih rezancev. Od njiv sem pa

Pri prvem merjenju je napadno napzoč gospodar, na zadružni njivi pa predsednik zadruga. To je spečan trenutek — kot v zidanicah, kadar stisnejo prvi most. V mislih začno uresničevati načrte, obiralci svoje, hmeljarji svoje. Ti mislijo na obleke, kolesa, oni na kosilnice, avtomobile. Po trdnih kmetijah v Savinjski dolini avtomobili niso redkost

S R E Č N O — S

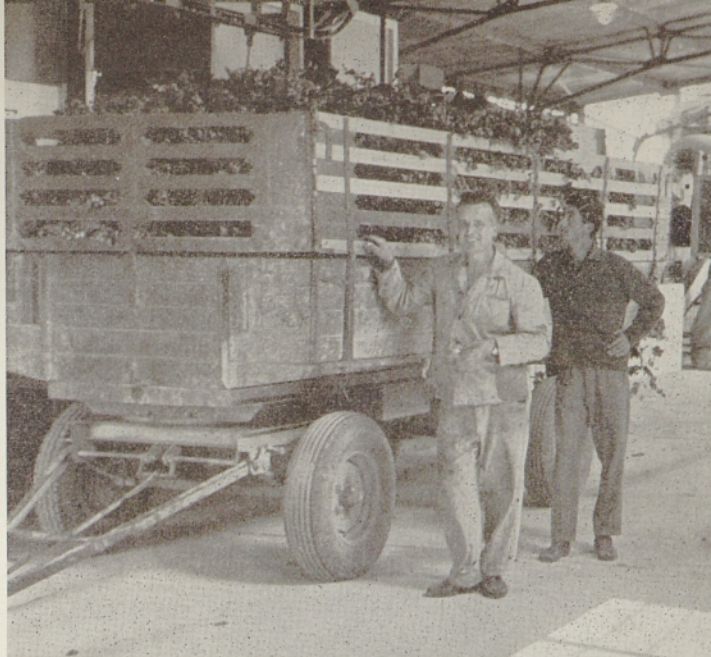
veter prinaša trpek vonj zrelega hmelja, ki ga tako dobro poznajo vsi Savinjčani in vsi obiralci. Iz sušilnice se pokadi — odslej se bo kadilo neprestano ponoči in podnevi, dokler hmelj ne bo obran in posušen, dva ali tri tedne. Prve hmeljevke ležejo na križe, prve jeklene žice v novih nasadih se utrgajo in roke nestrpno sežejo med rože in trgajo, trgajo. Obiralci zapoje, sprva bolj tiho, potem vedno glasneje. Tako na tej njivi, na oni, na vseh. Do večera je Savinjska dolina polna petja in smeja.

»Pohitimo, sonce že zahaja za Dobro voljo!« razposajeno zakliče mlada obiralka. V resnici zahaja za hrib Dobrovolje — a zakaj mu ne bi rekli Dobra volja, saj podobno zveni in je pravzaprav v tem času vsa spodnja Savinjska dolina ena sama dobra volja — seveda, če ni neviht, preveč rjavega hmelja ali slabe letine.

Letos teh nesreč ni bilo. Res je suša malo stiskala dolge zelene pramene in so grenke rože zato malo drobnejše, a rjavih ni bilo dosti. Saj so pa tudi hmeljarji pridno škropili. O, ne vsak zase z majhno škropilnico na rami kot včasih! Tega že dolgo ni. Kot je obiranje skupno, tako je pravzaprav vse delo s hmeljem v Savinjski dolini skupno. Hmeljarska zadruga v Žalcu nabavi stroje, te imajo zadruga po vaseh, uporabljajo pa jih vsi hmeljarji. Časnik »Hmeljar« svetuje čas okopavanja, obrezovanja, škropljenja, osipavanja. Strokovnjaki, ki delajo na inštitutu, tako rekoč vodijo vse delo. Pridelek se je po vojni skoraj podvojil.

A V I N J S K A

D O L I N A

Novi stroj za obiranje hmelja v Žalcu. Po količini je seveda krepka konkurenca obiralcem, po kvaliteti obiranja pa ne

Dva do tri tedne Savinjčani in vsi, ki so prišli obirat, ne poznajo nobene druge misli, nobenega drugega dela razen hmelja. V tem času ni sestankov ne izletov ne oranja ne pranja ob rekah — naj bo delavnik ali nedelja, od jutra do večera trgajo grenke rože. Ko utrgajo poslednjo, si oddahnejo, a istočasno jim postane malce hudo: praznik hmelja je minil. Obiralci odhajajo zadovoljni, a dosti tišji, kot so prišli. Iz oken savinjsčana, ki nadušljivo piha proti Celju, se razlegajo klici: »Na svidenje prihodnje leto!«

Ko izzveni poslednji klic obiralcev, se z Mozirskih planin napoti v zeleno Savinjsko dolino tiha jesen.

Izleti in srečanja

proti Žužemberku. Ob veličastnem spomeniku padlim partizanom, ki se v opomin osvajalcem dviga visoko v nebo nad Žužemberkom, so se rojaki z ljubeznijo spomnili vseh tistih, ki so dali življenje za svobodo slovenskih domačij. Sonce je že zašlo, ko so se rojaki s pesmijo vračali skozi kočevske gozdove proti Kočevju. Spomin na ta dan bo še dolgo živel v srcih v njihovem domu daleč od rojstnega kraja.

*

Nekaj dni nato so imeli tudi v Krškem izseljenski praznik. Sprejem za izseljence, ki ga je priredila Socialistična zveza skupaj s podružnico Slovenske izseljenske matice 23. avgusta v takojšnjem hotelu, je bil šele začetek tistega lepega dne. Samo izseljencev je bilo nad 30, precej pa je bilo tudi gostov, med njimi predsednik občinskega ljudskega odbora in predsednik Socialistične zveze delovnega ljudstva Krško, ki je pozdravil izseljence in jih povabil na skupno popotovanje do večera. V tovarni roto papirja »Djuro Salaj« v Krškem so izseljenci spoznali ne le mogočne stroje, ampak tudi delavce, ki sami upravljajo svojo tovarno. Zelo prisrčno so se pogovarjali o vseh zapletenih rečeh, ki jim morajo biti kos.

Na posestvu Žadovinek, kjer so si rojaki ogledali mogočno stajo, polno plemenitih krav, je nekdo izmed rojakov vzkliknil: »Poglej no, tule je bila včasih gmajna. Dobro delate!« Enake pohvale so bili deležni tudi velikanski nasadi plemenitih sort hrušk na združnem kmetijskem posestvu »Matija Gubec« v Leskovcu. Srečanje s pionirskim odredom Črni rudarjev iz Senovega, ki je taboril v Podbočju, je bilo zares prisrčno. Ko je mala pionirka vsakemu izmed njih izročila šopek »skromnih rožic slovenskih polj«, kot je rekla, ni bilo suho nobeno oko. V Kostanjevici so si ogledali umetniški simpozij »Forma

POJDIMO NA DOLENJSKO!

Podružnica Slovenske izseljenske matice v Kočevju je tudi letos povabila rojake na skupen izlet. Domenili so se, da pojdejo v nedeljo 19. avgusta h Kolpi, pa se je v nekaj deževnih dneh tako shladilo, da so jo mahnilo rajši čez Kočevski Rog v Dolenjske Toplice. Na Rogu so si ogledali Bazo 20, od koder so slovenski voditelji vodili boj našega ljudstva proti uničevalcu — fašizmu. Rojaki iz Amerike, Francije, Holandije in Nemčije, pa tudi tisti, ki so pred nekaj leti prišli iz teh dežel in za vedno ostali med nami, so z velikim zanimanjem poslušali pripovedovanje urednika Kočevskih novic tovariša Šobarja. Topli vrelec v Toplicah, po kosilu pa nekaj kozarčkov dolenjskega cvička, so kar priklenili naše rojake na ta prelepi kraj naše Dolenjske. Po dolini zelene Krke jih je pot vodila naprej

Izletniki kočevske podružnice Izseljenske matice pred spomenikom padlim borcem v Žužemberku (na sliki zgoraj) V Podbočju jih je pozdravil pionirski odred Črni rudarji (slika spodaj)

viva«, nato so posedli na vesel pomenek k dobri dolenski kapljici. Židane volje so si izseljenci pripovedovali vesele in žalostne iz svojega življenja. Albin in Amalija Župančič, oba iz videmske okolice, sta odšla iz domovine pred 32 leti. Že večkrat sta bila na obisku in vsakokrat sta bolj srečna. »Kjer ste nas vodili, je rasla trava, dela ni bilo, kruha še manj. Kako srečna sva, ko gledava mogočno delo vaših rok! Ponosna sva na svojo domovino, še posebno pa na hrabre partizane, ki so ohranili našo Slovenijo in jo tako uspešno gradijo. Kmalu se vrneva na najin košček zemlje in v najino hišico, ki še vedno stoji.« Še mnogo takšnih besed smo slišali tisti dan. Med pripovedovanjem je pozno v noč odmevala slovenska pesem nad videmskimi polji.

Obe prireditvi je obiskal tudi član izvršnega odbora Slovenske izseljenske matice, ki je izseljence seveda prav iz srca pozdravil.

JUST MIKLAVC

POMURSKI ROJAKI NA IZLETU (PETROVCI)

Podružnica Izseljenske matice v Murski Soboti je priredila v četrtek 16. avgusta za izseljence, ki so bili na obisku v domovini, enodnevni izlet.

Veseli izletniki so si najprej ogledali novo-gradnjo bolnišnice v Rakičanih. Tu so jim tudi pripravili domačo pogostitev. Naslednja postaja so bili Petrovci, in sicer nova petrovska šola in ambulanta. Pozdravil jih je predsednik občine tov. Korpič. Potem pa v »Pindžo«, moderen turistični dom z lepim razgledom na breskove nasade, doline in griče našega Prekmurja. Tu so izseljence pogostili ter jim pripravili kulturni spored, na katerem so nastopili godbeniki, bogojinski pevci in folklorna skupina tovarne perila »Mura« iz Murske Sobotice, ki je zaplesala Marko skače in še mnoge druge plesse. Po programu so zaplesali tudi izseljenci in kar prehitro se je zvečerilo. Še vse do Sobotice so v avtobusu zveneli iz magnetofona domači napevi, ki jih je mladi izseljenec posnel za spomin na obisk v domačem kraju.

TOVARIŠKI VEČER MED AKACIJAMI V RUDARSKEM NASELJU (TRBOVLJE)

Trboveljska podružnica Izseljenske matice se je odločila, da priredi izseljencem, ki so bili na obisku v domovini, sprejem med akacijami v rudarskem naselju. Izseljenci so se zbrali v sredo 22. avgusta — bilo jih je okrog 500, poleg tega je bilo dosti domačinov. Številne goste in domačine je v imenu Slovenske izseljenske matice Ljubljana in podružnice Trbovlje pozdravil Tone Kukovica ter jim zaželel dobrodošlico v domovini, srečno vrnitev in — na svidenje drugo leto. V kulturnem sporedu so sodelovali moški pevski zbor »Zarja«, za zabavo in ples pa so poskrbeli neutrudni godbeniki. Dolgo v noč so se izseljenci pogovarjali, peli in bili veseli, saj so bili v družbi domačih, preprostih in veselih rudarjev. Ob slovesu so se dogovorili, da se bodo prihodnje leto spet srečali na podobni prireditvi.

SLAVJE V IZLAKAH (ZAGORJE)

Drugi dan, 23. avgusta, pa je bil sprejem, ki ga je priredila podružnica Zagorje v Izlakah. V Medijskih toplicah, tem prelepem kraju z olimpijskim bazenom, se je zbralo na desetine izseljencev. V imenu glavnega odbora Slovenske izseljenske matice je rojake pozdravila njena podpredsednica Zima Vrščajeva, v imenu zagorske komune pa predsednik ObLO Dušan Kolenc, ki jih je seznanil tudi z razvojem in dosedanjimi uspehi gospodarstva v zagorski občini. Z domačo pesmijo jih je pozdravil rudarski pevski zbor »Loški glas«, ki je zapel več narodnih in umetnih.

Vladalo je prijetno vzdušje. Marsikomu so se zalesketale solze v očeh, ko je poslušal stare pesmi in ,viže', ki so ga spominjale na mlada leta, ko mu je bila domača pesem edina tolažba in upanje na boljše in lepše življenje. Rojaki so se zahvalili za pozornost in sklenili: »Drugo leto se spet vidimo!«

STANE SUSTAR

*Takole pristrčno in veselo razpoloženje
je vladalo na prireditvi v Trbovljah*

Še nikdar ni bilo tako lepo...

»Še nikdar ni bilo tako lepo v domovini kot letos v Kamniški Bistrici... Skoraj vsako leto smo na obisku, pa letos je bilo najlepše.« Tako so nam zatrjevali rojaki in njihovi svojci, ki so se 27. avgusta udeležili prijetnega srečanja izseljencev v Kamniški Bistrici. Iz Merlebacha in okolice je bilo 13 rojakov, iz Pas de Calaisa dva, iz Nemčije trije, 15 obiskovalcev in povratnikov iz ZDA in en rojak celo iz daljne Argentine. Res pestra družba!

Na poti v Kamniško Bistrico so si rojaki ogledali graditev nove žičnice na 1600 metrov visoko Veliko planino, za hip pa smo se tudi ustavili ob divjem kanjonu, po katerem teče rečica in že smo bili pred Domom v Kamniški Bistrici, ki ga vse naokoli obdajajo visoke gore. Izletniki so očarani obstali. Iz zamaknenosti jih je zdramil zvok domačih napevov. Od Doma sem so prihajali godci — vaški trio iz Stahovice — in par v narodni noši, ki je vsakemu obiskovalcu v pozdrav pripel rdeč nagelj na prsi. Tolike pozornosti res niso pričakovali. Ko so rojaki obkrožili spomenik padlim partizanom-planincem, sta jim oktet »Solidarnosti« iz Kamnika ter recitacijski zbor iz Kamniške Bistrice zapela in povedala toliko lepega iz zakladnice slovenske pete in pisane besede, da so se rojakom zalesketale solze v očeh.

V prostorni sobi planinskega doma so obiskovalce pogostili z domačimi dobrotami. Tu so jih prisrčno pozdravili prireditelji tega lepega izseljenskega srečanja: predsednika obeh občin, kamniške in domžalske, predsednik in tajnik Socialistične zveze tamkajšnjih občin, dalje predstavniki Slovenske izseljenske matice in njene pozdrušnice za območje Domžal in Kamnika, prirediteljice tega lepega popoldneva.

Največje presenečenje rojakom pa je bil piknik v »Rokovnjaškem taboru«, kjer so — pa ne rokovnjači, ampak postavni kamniški fantje, vrteli na ražnju dva prašička. Temno je že bilo, ko smo posedli za mize na vrtu k okusni večerji, kjer tudi ni manjkalo dobre kapljice. Tu se je razpoloženje še stopnjevalo. Godci so godli, plesa željni so se vrteli, neutrudni pevci so prepevali rojakom, pogovori so bili vse živahnejši. Dekle v narodni noši je vsakemu gostu podarilo domač vezen prtiček, barvno razglednico Kamniške Bistrice ter emblem mesta Kamnika. Za spomin in — na svidenje prihodnje leto!

MILA SENK

Ni jih več

V tem poglavju nam težko steče beseda. Tako nam je, kakor da bi si jo košček za koščkom trgali iz srca. Boleče je pisati o njih, ki smo jih dobro poznali, cenili in radi imeli, se z nekaterimi morda še nedavno srečali, pa nenadoma zveš, da jih ni več. Vsem pri Matici nam je tako hudo, kadar zvemo o smrti rojaka. Vsak zase čuti, kakor da sta mu umrla draga sestra ali brat.

Prav zdaj, ko to pišem, so naša srca polna bolečine. Kar verjeti ne moremo, da je res. Toda na mizi leži brzojavka, ki smo jo zjutraj prejeli. V njej nam znana društvena delavka Ivanka Schiffrerjeva sporoča iz ZDA, da naše drage **Josephine Tratnikove** iz Clevelanda ni več. V nedeljo 16. septembra zvečer ji je nenadoma zastalo srce.

Kdo ne pozna naše Josie in njene vsestranske društvene dejavnosti. Bila je predsednica podpornega odbora Progresivnih Slovenk Amerike, ki je s številnimi zbirkami med rojaki v ZDA mnogo prispeval zlasti za bolnišnice in otroške ustanove v Sloveniji. Devetnajst let je bila tajnica clevelandске federacije SNPJ, bila je odbornica doma za ostarele v Clevelandu. Zdaj pa se je uveljavljala predvsem kot glavna tajnica Progresivnih Slovenk Amerike, članica glavnega odbora SNPJ, predsednica društva Napredne Slovenke št. 157 SNPJ in kot voditeljica mladinskega krožka št. 2 SNPJ. Vedno je bila v naprednih vrstah, do smrti neutrudno delavna, požrtvovalna in osebno zelo skromna.

V Ameriko je odšla iz Ljubljane pred štirimi desetletji in v vseh teh letih je bila med prvimi orači naše društvene ledine v ZDA. Kakor je sama ostala zvesta domači deželi in slovenski besedi, si je živo prizadevala, da bi to ljubezen vlila v srca našega mladega rodu v Ameriki. Delo z mladino v mladinskem krožku št. 2 SNPJ ji je bilo v zadnjem času med najbližjimi.

»Predvsem hočemo ohraniti našo besedo!« je naglasila uredniku lista Mladina, ki jo je letos, malo pred njenim povratkom v ZDA, pri nas na Matici ujel za kratek pomenek o delu za slovensko mladino v Ameriki. Zelo rada se je o tem razgovorila, kljub temu, da ji je tako manjkalo časa. Ko je pripovedovala o delu z mladino v mladinskih krožkih SNPJ in še posebej v krožku št. 2, v katerem je sama delovala, pa je skromno poudarila: »Jaz sem pri tem delu le ena izmed ostalih. Vsi si prizadevamo in kar dosežemo, je uspeh vseh!«

Predraga naša Josie! Ne moremo verjeti, da se prirčni Na svidenjel, ki smo si ga ob nedavnem slobesu izrekli, res ne bo nikoli uresničil. Draga Josie, odpohij si po dolgem delovnem dnevu v zavesti, da so brazde, ki si jih zaorala in posejala, plodno obrodile!

*

V prvih jesenskih dneh je v Pokojnici pri Ivančni gorici za vselej zaspal starosta naših Clevelandčanov **John Lokar**. Kot eden izmed prvih naših naseljencev v Clevelandu je bil pokojni John priča rasti te naselbine ter začetkov njenega kulturnega in društvenega življenja. Sodeloval je v vrsti naprednih slovenskih društev, ponosen na svoje slovensko poreklo.

Po rodu je bil pristen Dolenjec, doma iz Malih Dol pri Ivančni gorici. Pred šestimi leti se je po sedeminpetdesetih letih vrnil v domači kraj. Napredek domovine ga je navdušil. Imel je polno načrtov. Želel je potovati in si vse ogledati, kar pa mu je preprečila bolezen, ki pa mu ni mogla streti vedrine in bistrosti duha. Z vedro, šegavo besedo nas je vedno pozdravil, kadar smo ga

obiskali. Zlasti pa se je vedno razveselil obiska rojakov, ki so mu prinašali svežih novic iz dežele, kjer je skoraj šest desetletij živel in delal.

Umrli je 12. septembra v svojem 86. letu. V Šentvidu pri Ivančni gorici je legel v domačo zemljo. Peovski zbor iz Šentvida mu je zapel v slovo. Velika množica ga je spremila na zadnji poti, med temi tudi domača gasilska četa, katere častni član je bil. Od pokojnika sta se poslovila predstavnik množičnih organizacij iz Šentvida in tajnik Slovenske izseljenske matice Albert Švagelj.

*

Iz Buenos Airesa v Argentini so nam sporočili, da je tam umrl **Srečko Ferfolja**, znani društveni delavec, predsednik Patriotske komisije, eden izmed izdajateljev ter urednik znanega jugoslovanskega lista Lipa, ki izhaja v Buenos Airesu. Po rodu je bil Tržačan. Kakor večina naših ljudi iz Primorske se je izselil v Argentino pred tremi desetletji zaradi fašističnega preganjanja. Njegova prezgodnja smrt je hudo prizadelo vso našo naselbino v Argentini, kjer je bil pokojnik med najuglednejšimi in najbolj požrtvovalnimi kulturnimi in društvenimi delavci.

*

Tudi našega rudarskega pesnika **Franca Sikoška** iz Gladbecka ni več. Avgusta so ga daleč v Westfaliji pokopali. Šestleten se je Franc s starši in brati s Podul pri Podsredi priselil v Gladbeck. Ko je zrasel, je postal rudar kakor oče in bratje. Rad je pisal in pesnikoval. Listi v Gladbecku so večkrat objavili njegove pesmi in humoriistične zgodbe, polne hudomušne šegavosti. Tudi v Rodni grudi ste že brali njegove prispevke. Še nekaj jih pa imamo v uredniški mapi in jih bomo ob priliki objavili v prijazen spomin na našega Franca Sikoška, slovenskega rudarja iz Gladbecka, ki je bil in vedno ostal z mislijo in srcem Slovenec ter je znal premagovati težave z duhovitim humorjem.

*

Naša prizadevna dopisnika iz Francije Jurij Artič iz Lievina in Franc Burnik iz Marais le Sallaumines nam tudi sporočata žalostne novice. Iz naročja zavednih slovenskih staršev je neusmiljena smrt iztrgala v Fosse 9 de Lens 15-letnega sina edinca Jeana Piere Vrankarja. Na zadnji poti so ga spremili tudi njegovi sošolci in profesorji. Prav ko so se rojaki v severni Franciji odpravljali v domovino na dopust, je v Fosse 16 de Lens-Lievin podlegel silikozni **Franc Centrih**. Doma je bil iz Kozjega na Stajerskem in je prišel v Francijo leta 1926. Smrt mu je preprečila, da bi še enkrat videl rodni kraj. V Lensu so julija pokopali 61-letnega Franca Sušnika iz Trbovelj in 71-letnega Franca Miheliča, po rodu iz

sončne Primorske. V Nogelles sons Lens sta tudi dva nova slovenska grobova. Umrli sta 82-letni **Franc Urek** in 61-letni **Valentin Grandovec**, ustanovitelj in častni predsednik društva Pogrebni sklad v Sallauminesu. Pokojni je bil doma iz Dobrepolj pri Vel. Laščah. Vedno je bil v naprednih delavskih vrstah ter med rojaki zelo priljubljen. Za silikozo je bolehal 15 let in ji končno kljub krepkemu zunanjemu videzu podlegel.

Vsem dragim pokojnim miren počitek! Njihovim svojcem ter prizadetim društvom in organizacijam izreka Slovenska izseljenska matica globoko sožalje!

S. I.

NAŠ OČE SO ZLATEGA DENARJA VREDNI

Vsako uro odpelje avtobus iz Ljubljane na Bled. Nekaj minut hoda od glavne ceste na Bled stoji vasica Podbrezje. Tam imajo kmetijsko zadrugo, dve cerkvi in gostilno Pri Markeljnu, staro 150—200 let. Tja greva — spoznal boš mojega prijatelja Franka Pretnarja — mi je med potjo govoril John Jelenc iz Velikih Lašč, povratnik iz Chicaga.

Skupaj sva delala pri Pullman Co. v Chicagu, oba sva bila člana SNPJ št. 100. Frank Pretnar je bil več let tudi predsednik tega društva; bil je znan po lepem odnosu do članov in delavcev. Zdaj je že sedmi mesec pod zdravniško oskrbo doma na mali kmetiji, ki jo že 20 let obdeluje njegova snaha; in v vseh teh letih še ni prišlo do nesporazuma med njima.

Mala in čista domačija, mizarska delavnica in potrebno orodje — tudi od zunaj opaziš sledove vestnega dela pridnega mizarja, kar je bil Frank tudi vsa leta v Chicagu. Pred hišo stoji motorno kolo njegovega vnuka, v hlevu kravica in dve junčki, trije prašiči, petelin in kokoši, okrog hiše vrtniček za rožice in zelenjavo, dalje nekaj travnika in njiv — to je še zmeraj Pretnarjeva kmetija.

— Oče, obiske ste dobili — zakliče snaha Francka. Pri Pretnarju so oče France, sin France, snaha Francka in vnuk France. — A res? Kdo pa je — se oglasi oče. — John Jelenec iz Velikih Lašč — pove Francka. — A tako, Laščani so prišli. Johna Jelenca so v Chicagu poznali samo kot Laščana. S težavo, a zelo toplo nama je stisnil roko.

— Naš oče so zlatega denarja vredni — pri-poveduje Francka. Stari so 83 let, v Chicagu so delali 21 let, pred 34 leti pa so se iz ljubezni do rojstnega kraja vrnili na domačijo. Pridni in delavni kakor zmeraj, so pri popravilu na kozolcu padli in si poškodovali rebra. Še vedno bolni, so v hladnem vremenu pripravljali drva, zato se jim je zdravje še bolj poslabšalo.

Naš oče imajo brata Louisa Pretnarja, 408 Hoen Ave., Joliet, Illinois; zeta William Rusa, 9217 South Ave., Evergreen Park, Illinois; vnuka Emila in Marči Rus; bratranca Valentina Stroj, 1040 Holmes Ave., Indianapolis 22. Stari prijatelji so tudi z družino Tisol, 10137 Wentworth Ave., Chicago; potem s Petrom Vrhovnikom, 10138 Wentworth Ave., Chicago, in Johnom Jerbom, 5830 Western Clarendon Hills. Vsem tem starim znancem in prijateljem pošiljajo lepe pozdrave in še to žele, da se jih kdo spomni z nekaj vrsticami, da jim bo v tolažbo, ker imajo v svojem srcu še vedno živ spomin na Chicagu. Močno jih bo razveselilo vsako pismo. Radi bi videli, kako bodo pozdravi presenetili stare znance in prijatelje in kdo izmed njih se bo prvi oglasil in spomnil Franka Pretnarja, Podbrezje št. 87, p. Duplje, domače vasi in domačih ljudi.

LOJZE ZDRAVJE

Tako nam je o Franku Pretnarju pred kratkim napisal Lojze Zdravje, povratnik, član glavnega odbora Slovenske izseljenske matice. Sedaj pa smo prejeli brzoglavko, ki sporoča žalostno vest, da so Pretnarjev oče umrli in da so jih pokopali v soboto 25. avgusta. Nič več ne bodo čakali pisem svojih znancev in prijateljev iz Chicaga, nič več se ne bo snaha Francka veselila njihove dobrote. Topli pozdravi, ki so jih naročili za ameriške znance in prijatelje, so bili poslednji.

OBLEKLI SO SE V ČRNO

Kadar ljudje žalujejo za dragim umrlim, se navadno oblečejo v črno. V vsem njihovem ravnanju je čutiti bolešč, ki je ni moč povedati z besedami.

Dne 9. avgusta je v Dolenji vasi pri Cerknici zaključil svojo življenjsko pot Frank Šparmbek iz Malartica v Kanadi. Rojen 1898 v Dolenji vasi, je letos prišel na obisk, da se povesele z domačimi po 35 letih življenja v Kanadi, da še enkrat vidi Dolenjo vas, da se sreča z znanci

Vesela družba na ortu našega rojaka Franca Poglajena v Creutzwaldu. On sedi v sredi s steklenico v roki in prisrčno pozdravlja vse Slovence križem po svetu

in prijatelji iz mladih let, česar se je veselil vsa leta v Kanadi. Vse bi rad pregledal, vse rad slišal. Njegova srčna bolezen ni mogla tega prenesti; po nekaj urah v rojstnem kraju je moral v bolnišnico v Ljubljano, od tam pa v zdravilišče Rogaško Slatino. Tudi tam ni imel obstanka, želel si je domov v Dolenjo vas.

Še dva dni pred dogovorjenim rokom za zdravljenje ga je njegovo nemirno srce priganjalo — »Domov pojdi, France,« — in zadnji dve uri se je z ženo Antonijo pogovarjal o prihodnosti.

Kanadski Slovenci na Malarticu, Kirkland Lake, Noranda in v Timminsu so izgubili tovariša, ki je bil nepogrešljiv pri dramskih predstavah. France ni bil eden tistih, ki goje meglene želje. Nikoli ni trepetal, ni se bal političnih in društvenih »prepihov« med našimi rojaki v Kanadi. Skoraj nemogoče bo zapolniti vrzel, ki je nastala z njegovo smrtjo.

Razen množice svojcev in prijateljev so se od pokojnega poslovili pri odprtem grobu z ganljivimi govori tudi član glavnega odbora Slovenske izseljenske matice ter turisti, ki so bili na obisku John in Pavla Branišelj iz Kirklanda Lake v Kanadi in mrs. Jennie Škerlj iz Verone, Pa., ZDA.

Za pokojnim žalujejo svojci doma, v daljni Kanadi, Indiani in Oregonu. On pa tih in miren počiva na domačem pokopališču. Slovenska zemlja, na kateri je zrasel, je sprejela njegovo truplo. Nič težkega, nič hudega ni več zanj. Ko so se zaprla pokopališka vrata, je blagi mir zavladal nad grobom.

Pred hišami v Dolenji vasi pa so še dolgo postajali ljudje, oblečeni v črno.

LOJZE ZDRAVJE

Lepi in kruti hercegovski kras

Izseljenci, ki prihajajo na obisk v domovino, odkrivajo in spoznajo vedno nove lepote slovenske zemlje. Nekateri na svojih popotovanjih krenejo tudi dalje — po Jugoslaviji. Sončna Dalmacija, gorata Črna gora, ravna Slavonija vedno znova privabljajo obiskovalce. So pa nekatera področja, ki jih malokdo pozna. Zakaj se ne bi seznanili tudi z njimi? Sami morda ne boste mogli na ta izlet, zato vam bomo v krajših ali daljših sestavih poskušali prikazati njihove lepote in značilnosti.

Za začetek — kameniti hercegovski kras.

Južno od Sarajeva, glavnega mesta republike Bosne in Hercegovine, preide Bosna skoraj neopazno v Hercegovino. Medtem ko opazuje popotnik po Bosni bogate gozdove, se mu v Hercegovini razgali kamenje: namesto bogatih vasi, okrog katerih so lepe njive in gozdovi, vidi razmetane samotne kmetije, manjša naselja na kamenju, golem hercegovskem krasu.

To je dežela, kjer neizprosno gospodari kamenje, hercegovsko kamenje, ki je rodilo klene ljudi, preizkušene v boju z naravo in z divjimi zvermi, ki so se ob hudih zimah priklatile do njihovih revnih staj in jim poskušale vzeti še tisto malo, kar so iztrgali naravi.

Ivan sedlo je prelaz na meji med Bosno in Hercegovino. To je tisto Ivan sedlo, čez katero so še nedavno vozili avtomobili le poleti, kajti pozimi je bilo zasneženo in so bili le volkovi in medvedi njegovi popotniki. — Bil sem eden izmed zadnjih popotnikov, ki sem se pred tedni peljal čez to sedlo. Nekaj dni kasneje so odprli nov predor pod sedlom, skozi katerega sta speljani železnica in cesta. Taka cesta, da bo mogoče po njej voziti tudi pozimi. Cesta, kjer se tudi osamljenemu šoferju ne bo treba bati krdela lačnih volkov, ki s poželjivimi očmi buljijo skozi steklo kabine, ko čakajo na plen.

Pod sedlom je kopica majhnih vasi, oddaljenih sicer le nekaj deset kilometrov od glavne ceste, vendar hkrati tako odrezanih od sveta, da si je kaj takega komajda mogoče misliti. V eni izmed teh vasi sem se pogovarjal s starcem Mustafa Šarićem, ki se je rodil v tej vasi in preživel vse svoje življenje v njej. Imel je štiri žene in dvanajst otrok. Imel je šestnajst parov delavnih rok, ki so mu pomagale obdelovati polja med kamenjem in rediti nekaj glav drobnice,

Orientalna čaršija v Sarajevu, kjer se celo današnji nemirni čas malce umiri

kajti sicer bi bilo nemogoče živeti v divji pokrajini, kamor zahajajo pozimi v goste le volkovi in medvedi. Mustafa se nerad spominja tiste zime pred mnogimi leti, ki je bila še posebno huda in ko je pridirjalo nad vas krdelo volkov, vdrlo v njegove staje in mu poklalo vso živino. Ljudje so se zaprli v svoje revne domove ter skozi okna s strahom gledali strašen pokol. In niso si mogli pomagati. Ko so volkovi končali svoje krvavo delo ter odšli plenit drugam, so domačini pobrali ostanke ter jih porazdelili na dneve vse do tistega, ko bo sneg toliko skopnel, da bodo lahko odšli do sosednje vasi in si izprosili posojilo za nekaj mesecev.

Dokaj lepa cesta drži od tod skozi Konjic, mesto s številnimi starodavnimi spomeniki, do Jablanice, kjer so po vojni zgradili eno izmed največjih hidroelektrarn v Jugoslaviji. Ogromen jez, ki se dviga nad reko Neretvo 76 metrov visoko, je zaprl vodi miren odtok ter napolnil veliko zbiralno jezero, ki sega na desni strani ceste kakih 30 kilometrov daleč. Kot smaragd zeleno modrikasta voda pljuska ob bregove ter spodbuja plašne kopalce, naj se poženejo v čiste valove, kajti v tem jezeru se ni bati ne velikih vodnih pošasti ne vrtincev ne hitrih tokov, ki bi utegnili potegniti nevesčega plavalca v globine.

Za jablaniškim jezerom se Neretva spet utesni med ozka in strma bregova, po dnu katerih

skače preko kamenja in skal, ki sta jih mogočna Čvrtnica in Prenj zvalila v strugo. Prav do Mostarja je speljana cesta ob reki ali pa nedaleč od nje. Človek si ne more kaj, da se ne bi ustavil ob poti, si pogasil žeje v kraškem studenčku, ki priteče ob cesti iz jame in odskaklja v Neretvo, ter sprožil fotografski aparat.

Pravijo, da je Mostar najbolj vroče mesto v Jugoslaviji. Skoraj prepričan sem o tem, kajti tisti dan je bilo v senci skoraj 40° C, na soncu pa ne dosti manj kot petdeset. Okrog poldne so ceste v mestu prazne, le kak osamljen turist hiti pod primorskimi hišami proti znanemu in slavnemu mostu, ki ga želijo videti pač vsakdo, kdor je prišel v glavno mesto Hercegovine.

Mesto Mostar je nastalo okrog tistega kraja, kjer so sredi XV. stoletja zgradili čez reko lesen most, ki je visel na verigah in na obeh straneh katerega sta stala po dva stražarska stolpa. Po čuvajih tega mostu, mostarjih, je dobilo mesto ime. Most čez Neretvo je bil za Turke izredno pomemben, ko so začeli osvajati zahodni del Hercegovine. V zadnjih letih vladanja sultana Sulejmana III., torej okrog leta 1566, so zgradili Turki namesto lesenega kamnit most, ki je edinstvena gradnja zgodnje turške arhitekture. Pravijo, da je most gradil neki Hajrudin, učenec največjega turškega gradbenika Sinana. Ker je bil v turških časih to edini varen prehod čez reko, se je okrog mostu kmalu razvilo mestece in kasneje mesto, v katerem so zgradili številna pomembnejša poslopja, izmed katerih tujec najprej opazi džamije z vitkimi minareti, simbole turške vladavine v Hercegovini.

Čeprav pritiska zunaj neznosna vročina, priteče izpod zemlje reka Buna tako mrzla, da je njeno vodo komajda mogoče piti. Pod dobrih 100 metrov visoko skalo nedaleč od Mostarja, v kateri gnezdi jate divjih golobov, priteče mirno na dan, potem ko je pod zemljo zbrala vse svoje vodovje. — Prav tako kot so včasih skrivnostni Hercegovci, je skrivnostna tudi njihova dežela. Skrivnostna in lepa kljub temu, da težko dá kaj od sebe. In še toliko lepša za tistega, ki mu ni treba v tej deželi stalno živeti in ki pride tja le za toliko časa, da se nagleda njenih lepot. In izvir reke Bune je tako lepota, ki si jo je vredno ogledati, saj nekateri zatrjujejo, da je to največji kraški izvir v Jugoslaviji.

Cesta drži še nekaj časa skoraj naravnost proti jugu, proti morju, nato pa zavije na vzhod. Speljana je skozi mestece Stolac, okrog katerega so prave oaze sredi hercegovskega kamenja. Pred nekaj leti so tod še gojili tobak, pravi dobri hercegovski tobak, ki je v svetu tako zelo znan. Prišlo pa je slabo leto, ko je rastlinje pobrala bolezen in se kmetom ni več splačalo gojiti te za kadilce nepogrešljive travice. Polja, ki so bila

nekdaj zasajena s tobakom, so posadili s sadnim drevjem: z jablanami, hruškami, breskvami, marelicami in vinsko trto. Česa vsega ni tod! In kakšno sadje pridelujejo v teh krajih, kjer se že močno čuti vpliv mediteranskega podnebja! Breskve so tod debele ko moška pest. Grozdje je tako, da se človeku zdi škoda vgrizniti vanj.

To je prava oaza sredi hercegovskega kamenja.

Proti jugovzhodu in proti jugu drži cesta do Trebinja, kraja na skrajnem jugu Hercegovine na vrhu trikotnika, ki ga tvorijo Dubrovnik, Trebinje in Hercegnovi. Spričo svoje zemljepisne lege ima mesto bogato zgodovinsko preteklost. V mestu vidiš sledove Rimljanov, slovanskih fevdalnih držav, turške in avstrijske okupacije ter najnovejše zgodovine jugoslovanskih narodov. V tem mestu se mešajo med seboj zanimiva nasprotja: mesto je oddaljeno komaj 25 kilometrov od sončnih obal južnega Jadrana, prav toliko pa je oddaljeno od prelepih smučarskih terenov na obronkih gore Orjen. V samem mestu se prepletata orientalska in mediteranska arhitektura. Begova hiša, dve džamiji, sat kula in drugi spomeniki orientalskega vpliva se močno razliku-

Ostanki starih turških časov — džamija v eni glavnih ulic mesta Travnik

jejo od domače arhitekture, v kateri je zgrajena večina poslopij.

Begovo hišo ti bo pokazal vsakdo v mestu. To je tista hiša, v kateri je imel pred kakimi 250 leti uradno rezidenco gospodar Trebinja Osman paša Resulbegović. Zdaj je ohranjena le ena hiša, medtem ko je druga, v kateri je imel svojih šest žena, podrita. Oskrbnik sedanje begove hiše pa vé še čisto natančno povedati, kje je stala tista hiša, v kateri je evnuh pazil na begove žene, kje je bil majhen bazen, v katerem so se begove žene kopale, medtem ko jih je beg opazoval ter premišljeval, katero si bo izbral za tisti večer.

S prekrižanimi nogami sedim v begovi sprejemnici na debelih preprogah, na katerih so nekoč sedeli gosti Osmana paše. Oskrbnik mi pripoveduje o ramazan bajramu, muslimanskem prazniku, med katerim pravi musliman ne sme položiti v usta miti koščka kruha niti kake druge hrane niti ne sme popiti kapljice vode ali kake druge tekočine. Pripoveduje mi o tem, da še zdaj žive v Hercegovini ljudje, ki hodijo na delo, pridejo utrujeni domov in ne pojedjo ničesar, ker spoštujejo praznik. Pripoveduje mi o musafu, kot pravijo muslimani koranu — sveti knjigi.

Soba je bila opremljena tako, kot sem jo pred tem videl v kakem filmu iz tisoč in ene noči. Tod niso manjkale niti nargile, turška

vodna pipa, niti posode, iz katerih so jedli gostje kar z rokami, niti majhne mizice, na katere so jim begove žene servirale nekatere izbrane jedi. Po stenah so viseli izreki iz svete knjige korana, katerega izvod, pisan še na roko, hranijo v tej hiši. »Ali znate brati koran?« me je vprašal oskrbnik. Seveda sem mu odgovoril, da ne vem, kaj pomenijo zapleteni simboli, ki mi jih je kazal. Na moč sem bil presenečen, ko mi ga je začel brati in prevajati.

Medtem je stopilo v sobo dekle v turški narodni noši. V rokah je nosilo skodelico za turško kavo in lonček kave. Postavila je predme mizico, mi nalila kave, ponudila še ratluk, sladko turško jed, se priklonila in odšla.

Ponovno sem bil presenečen. Oskrbnik pa mi je razložil, da tako postrežejo v tej hiši vsakemu gostu.

Na isti reki, ob kateri stoji Trebinje, na Trebišnjici, pa brnijo le nekaj kilometrov severneje veliki stroji. Na reki nastaja sistem hidrocentral, ki bodo napajale z električno energijo ne le revno Hercegovino, temveč tudi druge kraje Jugoslavije. Kljub temu, da je bil Osman paša velik in skoraj neomejen gospodar Trebinja in okolice, pa ni mogel nikoli niti slutiti, kako bodo ljudje, ki bodo prišli za njim, spremenili pokrajino.

Tako spremenili, da ne bo več goli kras in da ne bo le jemala, temveč tudi dajala.

MARJAN RAZTRESEN

Hiše starodavnega in slikovitega mesta Mostarja so kot zrasle s kamnito podlago. Kristalno čista Neretva odseva umetniške prirode in človeških rok

Uspeh jugoslovanske atletike

V Beogradu se je prve dni septembra zbralo preko 800 novinarjev z vsega sveta na VII. evropsko atletske prvenstvo, ki je bilo od 12. do 16. septembra na stadionu JLA.

Evropsko atletske prvenstvo velja v športnem svetu po olimpijskih igrah zaradi svoje obsežnosti in kakovosti za drugi največji športni dogodek na svetu. Okrog 1000 atletov in atletinj iz vseh evropskih držav (razen Albanije in Gibraltarja) se je kosalo za kolajne. Tudi na tribunah je bilo v Beogradu rekordno število gledalcev. Vsak dan jih je bilo skupno preko 40.000.

Na prvenstvu so imeli največ uspeha tekmovalci Sovjetske zveze. Osvojili so več kot polovico kolajn. Izmed vseh so nam najbolj ugajali svetovni rekorderji Valerij Brumelj, Igor Ter Ovanesjan in Tamara Press.

Za Jugoslavijo je osvojila edino kolajno — srebrno — skakalka v višino Olga Gere. Ko jo je predsednik Tito, ki je bil pokrovitelj prvenstva, na sprejemu vprašal, če bo še kaj napredovala, je nekoliko zmedeno odgovorila: »Preskočila bom svojo višino.« Olga je visoka nad 180 cm.

Z nastopom jugoslovanskih tekmovalcev smo povsem zadovoljni. Še nikoli doslej jih ni bilo toliko med prvo deseterico. Tako je bil 32-letni Celjan Stanko Lorgar že tretjič v finalu evropskega prvenstva.

Prav tako so nas skelele dlani, ko smo ploskali požrtvovalnemu Franciju Červanu iz Maribora, ki je bil pred prvenstvom skoraj neznan, Romanu Lešku iz Celja, ki se je izkazal z novim državnim rekordom v skoku s palico, Dragi Stamejčič iz Ljubljane, ki je bila le zaradi smole ob bronasto kolajno, Kolniku, Brodniku, Španu, Kačičevi in drugim. Vsi so po dolgih letih naporih priprav s požrtvovalnostjo našli pot med najboljše evropske atlete.

Beograd pa zanje še ne pomeni vrhunec njihovega napredka, temveč samo prehodno postajo, s katere — tako so nam obljubili — se bodo povzpeli še više.

STANE FUGINA

Skakalka v višino Olga Gere je na evropskem atletske prvenstvu osvojila za Jugoslavijo srebrno kolajno

PRILOŽNOSTNE ZNAMKE IN SPOMINSKI BLOK NA EVROPSKO ATLETSKO PRVENSTVO V BEOGRADU

Skupnost JPPT je izdala dne 10. julija serijo osmih znamk v skupni nominalni vrednosti 635 dinarjev v spomin na VII. evropsko atletske prvenstvo, ki je bilo od 12. do 16. septembra na stadionu Jugoslovanske ljudske armade v Beogradu.

Na znamkah so slike tekmovalcev v naslednjih disciplinah: skok s palico, met diska, tek na dolgi progi, met krogle, start za tek na kratki progi, troskok in skok v višino. Naklada znamk od 200.000 do 2.000.000.

Spominski blok v nominalni vrednosti 600 din je izšel 12. septembra; na njem je slika stadiona Jugoslovanske ljudske armade v Beogradu ter napis v francoščini: VII. evropsko atletske prvenstvo PEA Beograd 1962. Naklada 100.000.

Osnutki so delo akademskega slikarja Bogdana Kršića iz Beograda.

naši mladi ljudje

Naši študentje pojo, plešejo in igrajo

V hiši na Poljanski cesti, kjer imajo študentske organizacije svoje prostore, utrip živahnega življenja nikdar ne zamre. Burne razprave, zvonjenje telefonov, ropotanje pisalnih strojev — vse to se umiri šele po drugi uri popoldne. Potlej se začne druga muzika...

Zborovsko petje je najstarejša vseh oblik kulturnega uveljavljanja ljubljanskih študentov. Predvojni Akademski pevski zbor, ki ga je vodil pokojni France Marolt, je obnovil slovenske ljudske in umetne pesmi. Po vojni so študentje zopet želeli zapeti. Študentski pevski zbor »Tone Tomšič«, ki je zaživel v delovnih brigadah, se je enajst let razvijal pod vodstvom Radovana Gobca. Napravil je dolgo pot od kolektiva, ki je s svojimi nastopi vzbujal borbenost, delovno zavest, do umetniškega zbora, ki je ponesel našo ljudsko in umetno pesem ne le po vsej Sloveniji in velikem delu Jugoslavije, ampak tudi izven meja naše domovine. Spoznal je šolo umetnega petja, mojstre renesanse in tujo ljudsko pesem. Kot vsako leto se je tudi letos pomladil z več kot dvajsetimi novinci. Tako je APZ vedno mlad in vedno nov kolektiv, poln poleta. Morda je prav v tem skrivnost njihovega vsakokratnega uspeha.

Precej mlajši od APZ »Tone Tomšič« je Primorski akademski zbor »Vinko Vodopivec«. Primorski študentje so radi ubrano zapeli. Beseda

je dala besedo in avdicija je bila razpisana. Začetek je bil težaven. Repertoar primorskih narodnih je bil hitro izčrpan, treba je bilo vztrajno vaditi. Pevci so se menjavali, dokončali so študij, prihajali so novi. Tudi dirigenti so se večkrat izmenjali. Letos pa se je zbor spet utrdil. Uspeh na koncertu v Ljubljani ga je postavil znova na trdne noge. Turneje po Primorskem (kar pet jih je bilo) so bile le ponovitev vsakoletnega navdušenja nad petjem študentov. Na tekmovanju v Arezzu je zbor pokazal precej več kot mnogi priznani profesionalni zbori.

»Hruške, jabuke, slive, mene voli Ive«... Petje ob zvokih tamburice in narodnega orkestra spremlja topot mnogih nog. Več kot 12 parov le stežka najde v tesni dvorani dovolj prostora za svoje kolo. Ti mladi fantje in dekleta so člani akademske folklorne skupine »France Marolt«. Nekaj nad 70 jih je vseh v treh skupinah, ki vam tako prikažejo zakladnico jugoslovanske folklore, da vas zasrbijo pete, čeprav niste prišli dlje od običajne polke. Pozna jih — mirno lahko rečemo — vsa Evropa. Le malokdo še ve, kje vse so že nastopili. Kritiki v inozemstvu le stežka verjamejo, da so se vsega tega naučili, »to mora biti v krvi« — pravijo. Njihova prizadevanja na področju jugoslovanske folklore jih po uspehih doma in v inozemstvu postavljajo v vrsto z vodilnimi ansambli kot so »Lado«, »Tanec« in drugi.

Akademskemu plesnemu orkestru (ta se je pred leti razšel) je akademski jazz orkester dostopen naslednik. Dirigent Kapus je v orkestru »ad hoc« zbral jazz godbenike-študente, ki jim

Mešani akademski pevski zbor
Tone Tomšič navduši tudi zelo
zahtevne poslušalce

*Akadska folklorna skupina
France Marolt, ki jo pozna vsa
Evropa*

čisti jazz pomeni vse ali skoraj vse. Uspehi vztrajne in resne vadbe so se prav hitro pokazali. Vsak nastop orkestra pred študentovsko mladino, pa tudi pred odraslimi, je pridobil jazzu novih privržencev. Nastop orkestra na svetovnem mladinskem festivalu v Helsinkih je žel splošno priznanje. Izvrstno obvladanje instrumentov in uspeli aranžmaji pianista Gregorca so osvojili publiko in žirijo. Za svoj nastop so prejeli zlato medaljo.

Koroški akademski oktet je najprej zaslovel v tujini — na turnejah po Nemčiji in Avstriji. V preteklem letu pa je tudi doma priredil vrsto uspešnih koncertov. Ljubitelji koroških, viž lahko njihovo pesem slišijo skoraj vsak dan v radijskem programu, vabila za gostovanja se vrste.

Edina kulturna skupina, ki s težavo napreduje, je akademski igralski. Prva leta so jo zavarale toge odredbe o izvenšolskem delovanju slušateljev akademije za igralsko umetnost, poleg tega pa ne najdejo primerne odra, kjer bi uprizarjali naštudirana dela.

Predsednik študentovskega kulturno-umetniškega društva »Akademik« (ki združuje vse te skupine) tov. Peter Toš je dejal: »Izredno sem zadovoljen z letošnjimi dosežki skupin, saj so izredno napredovale. V tem letu smo končno prodrli tudi v druge republike. Nastopali pa smo za študente, za delovne kolektive, za vse, ki so nas želeli videti in poslušati. Pred nami je velika turneja po Združeni arabski republiki in Sudanu, na katero krenemo v novembru. Uspehi v zadnji sezoni so nam pomagali, da je bilo za to gostovanje izmed vseh jugoslovanskih študentovskih kulturnih društev izbrano prav naše — ŠKUD Akademik. Trdno sem prepričan, da bomo to zaupanje v svojim delom upravičili.«

MARJAN KOPECKY

Branko Hofman

Velika želja

NIKOLI še ni bil človek
tako visoko,
tako čisto do kraja
sam svoj:
v meridiane modrosti
je stisnil svet,
z drzno raketo uma
je prodril v vesolje
in če je še kje kakšen bog,
je ta ljubi bog
samo
zaradi človeške muhavosti.

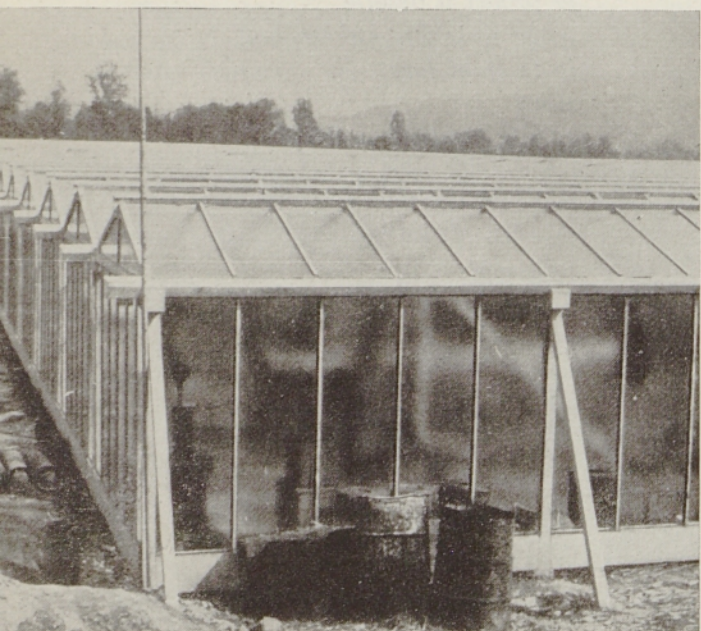
Tako je visoko
in čisto do kraja
sam svoj,
da ima le še
eno
veliko željo,
željo divjih živali:
preživeti ta lov,
ki je v njem
sam sebi
gonjač
in
plen.

po domači deželi

Novo bolniško poslopje novomeške bolnišnice. V njem bosta otroški in kirurški oddelek (slika zgoraj)

Graditev rastlinjaka v bližini Čateških Toplic (slika spodaj)

Danes po Dolenjski in Kočevski

V bližini pljučnega in internega oddelka novomeške bolnišnice na desnem bregu Krke grade novo bolniško poslopje. V njem bosta dobila sodobne in večje prostore otroški in kirurški oddelek. V novem poslopju bo 230 bolniških postelj. Novo poslopje, s katerim bo znatno zmanjšana stiska za bolniške prostore, bo dograjeno predvidoma do poletja 1964. S podzemeljskim hodnikom bo povezano s pljučnim in internim oddelkom.

□

Doslej je bilo v Novem mestu le bore malo podjetij, ki bi kaj izvažala. Zadnje čase pa jih je vedno več. Letos je »Kremen« izvozil v Avstrijo že 3000 ton kremenčevega peska, v Nemčijo pa 3000 ton kvarcita. Tovarna »Novoteks« bo letos izvozila 30.000 m raznih tkanin, podjetje »Opremales« pa bo poslalo v Zahodno Nemčijo za pet milijonov deviznih dinarjev pisarniške opreme.

□

Razveseljiva novica iz Novega mesta: Industrija motornih vozil, ki izdeluje avtomobile po licenci nemške firme DKW, je na prvem mestu med jugoslovanskimi tovarnami avtomobilov. Samo 20% v teh avtomobilih je še iz uvoženega materiala (motor), vse drugo pa izdelajo sami v Novem mestu ali pa razni kooperanti v jugoslovanskih tovarnah.

□

Prebivalci Vidma in Krškega so se močno razveselili, ko je podjetje »Sava« 15. septembra začelo graditi v Krškem dve stolpnici, v katerih bo 40 stanovanj. Kako velika je še v tem mestu stanovanjska stiska, kaže to, da so že pred zgraditvijo vsa stanovanja prodana, kupila pa so jih večja podjetja za svoje delavce. Nova stanovanja bodo vseljiva prihodnje leto.

□

Pri Čatežu ob Savi so močni vrelec toplote, katere temperatura znaša do 58° C. Del te vode, ki je do sedaj odtekala v Savo brez koristi, bodo odslej uporabljali za gretje s steklom pokritega rastlinjaka, v katerem bodo gojili povrtnino in cvetlice. Steklo na betonskih okvirih pokriva deset tisoč kvadratnih metrov. Streha iz stekla in topla voda bosta omogočila, da bodo

lahko zoreli paradižniki in paprika tudi pozimi, prav tako bodo stalno gojili tudi cvetlice. Prvi pridelek pričakujejo že letošnjo jesen.

□

Dolga leta se je morala šolska mladina iz Trebnjega stiskati v starih, temnih šolskih prostorih. Zdaj pa se tudi mladim šolarjem iz tega kraja obetajo lepši časi, saj hitro raste iz tal novo šolsko poslopje. Nova šola bo dograjena prihodnje leto, pouk v njej pa se bo začel jeseni.

□

V Brežicah se je 5. septembra mudilo 40 mladih zadrušnikov iz Italije, ki so se zanimali zlasti za sodobno urejene tople grede v Čatežu pri Brežicah.

pa so jim tudi nove moderne stroje in naprave, ki rudarjem precej olajšajo delo pod zemljo.

□

Kmetijska zadruga v Ribnici je v Ugarju zgradila nov moderen hlev za 120 glav živine. V kratkem pa bodo začeli graditi še en tak hlev ter velik žitni silos in senik.

□

Ker je prehrana gozdih delavcev pogosto enolična in nezdrava, so v Kočevju organizirali tečaj za kuharje, ki pripravljajo hrano za gozdne delavce. Z uspehom je tečaj opravilo 15 kuharic in en kuhar, ki so se v tečaju naučili marsikaj novega in koristnega, kar bodo s pridom uporabili pri svojem vsakdanjem delu.

V Zagrebu je bil od 8. do 25. septembra jesenski zagrebški velesejem, katerega se je udeležilo nad 6.000 podjetij iz 56 držav. Na sliki eden izmed sejmskih prostorov

Z združitvijo več manjših lesnih podjetij so v Ribnici dobili velik kombinat lesne industrije »Inles«, ki bo imel letno približno za dve milijardi prometa.

□

Letos je prišlo 100 šolskih otrok iz Pulja za tri tedne na počitnice v nekdanjo graščino Ortnek pri Ribnici, ki je preurejena v počitniški dom. Puljčani so si v počitnicah ogledali tudi Kočevje in obiskali več podjetij, med njimi tudi rudnik rjavega premoga. Tu so mladim pionirjem z morja pripovedovali stani rudarji o težavnem delu, ki so ga imeli nekoč rudarji, pokazali

Medved na Kočevskem ni posebna redkost in srečanja z njim si nihče ne želi. Zadnje čase se večkrat oglašajo medvedi v Predgradu, kjer mu dišijo zlasti sočne hruške. To so hitro ugotovili lovci, saj je pustil po vrtovih globoke sledove svojih šap.

□

Kočevjarji so znani lovci, saj so kočevski gozdovi polni medvedov, divjih prašičev in druge divjadi. Letos poleti je Lovska zveza iz Kočevja prejela od Lovske zveze Slovenije lepo priznanje: prehodni lovski rog kot nagrado za vestno in načrtno delo v lovskih revirjih.

kulturni zapiski

Slovenski oktet pojde prihodnje leto
v Ameriko

Že doma v Sloveniji nam je slovenska pesem nadvse ljuba — koliko bolj še našim rojakom po svetu. Zato ni čudno, da si je Slovenska izseljenska matica že pred leti prizadevala, da bi imeli Slovenci majhno skupino, ki bi brez večjih težav potovala po svetu in ponesla našo pesem tudi med ljudi izven meja Jugoslavije. Iz te želje je zrasel slovenski oktet — skupina pevcev, ki so ne le najboljši, ampak se tudi najlepše ujemajo. Prvi so bili leta 1951: Janez Lipušček in Gašper Dermota — prva tenorja, Marij Kogoj in Božo Grošelj — druga tenorja, Tone Kozlevčar in Roman Petrovčič — baritona ter Artur Šulc in Tone Petrovčič — basa. Z vztrajnim študijem so obvladali vse širši repertoar ter že s svojimi prvimi javnimi nastopi zasloveli kot doslej najboljši mali vokalni ansambel. Med prvimi uspehi je bil tudi koncert v Trstu.

Od takrat so se vzporedno z domačimi nastopi vrstile vedno nove in nove turneje, saj so od vseh strani začela prihajati vabila. Zborovskega petja ne poznajo vse dežele in ponekod so bili prav navdušeni nad novim doživetjem. Doslej je oktet pel v štirinajstih državah: Jugoslaviji, Avstriji, Italiji, Švici, Franciji, Nemčiji, Nizozemski, Belgiji, Angliji, Danski, Norveški, Češkoslovaški, Kitajski in Sovjetski zvezi. V zadnjih letih so se kar trikrat vrnili v Skandinavijo, kjer jih imenujejo »Pojoči ambasadorji Jugoslavije, ki bodo s svojo pesmijo spravili ves svet na kolena«. Tudi ameriški glasbeni strokovnjaki, ki so ga doslej poslušali, so bili navdušeni nad njim — in tisto, zaradi česar je ansambel pravzaprav bil ustanovljen, se uresničuje: slovenski oktet pojde pet našim izseljencem v Ameriko. Seveda bo to potovanje treba uskladiti z drugimi vabili in željami — pa tudi doma bi oktet

še kdaj radi slišali. Saj je res kar neverjetno, kako pevci zmorejo toliko nastopov — v enajstih letih jih je bilo nad 700. Razumljivo je, da sta brata Petrovčiča zaradi starosti in obolelosti morala zapustiti zbor. Basist Artur Šulc pa je umrl. Na njihova mesta so stopili: Andrej Štrukelj (bariton) ter Marjan Štefančič in Dragiša Ognjanović (basista). V tej zasedbi boste oktet tudi imeli priložnost slišati v Ameriki.

Pred kratkim so se vrnili z uspešne turneje po Sovjetski zvezi in upamo, da bo tudi potovanje preko oceana polno uspehov in veselih dogodivščin.

Tudi instrumentalni kvintet

„Boris Frank s svojimi Kranjci“
je povabljen v Ameriko

Kdor je bil letos na pikniku izseljencev na Otočcu, se še gotovo dobro spominja igrivih in spretnih muzikantov, ki so nam izvabljali noge v ples in smeh na usta. To so bili »Boris Frank s svojimi Kranjci«, peli pa sta Greta Ložar in Danica Filipčič, priznan in popularen duet, brez katerega skoraj ne mine ljudska glasbena oddaja v radiu. Ni čudno, če so igralci in pevke navdušili tudi naše izseljence in tako je Albina Novakova, glavna tajnica Slovenske ženske zveze, povedala skrito željo vseh, ko je rekla, da bi zelo želeli godalno skupino in pevke slišati tudi v Ameriki. Kakšno veselje bi bilo vrteti se ob zvokih lepih domačih polk in poslušati domoljubne in poskočne pesmi Grete in Danice.

V zvezi s to željo na pikniku in prav zaradi nje bi danes kaj več povedali o Borisu Franku in njegovih Kranjcih. Instrumentalni ansambel nastopa pravzaprav že vrsto let — v različni zasedbi in pod različnimi imeni. Boris Frank,

tedaj šele 18-letni, nadobudni harmonikar in komponist, je leta 1952 ustanovil svoj prvi polkaški ansambel. Za vzor mu je služil popularni ameriški kralj polke — Frank Jankovič. Leta 1956 pa so ljubljanski študentje ustanovili instrumentalni kvintet pod imenom Zadovoljni Kranjci. Za vodjo so izbrali Borisa Franka. Ni bilo dolgo in poznali so jih po vsej Sloveniji. Nastopali pa so tudi izven meja naše države. Izseljenci v Franciji še danes pomnijo njihove pesmi in poskočnice. Sam Boris Frank je skomponiral za svojo skupino prenekatero pesem, ki jo danes pozna staro in mlado. Med take spadajo: V planini je kajžica, Rdeči nageljni, Dedek in babica, Ta šmentana reč in druge.

Čez pet let se je ta ansambel premenjal in tudi preimenoval iz Zadovoljnih Kranjcev v Boris Frank s svojimi Kranjci, namen pa je ostal isti: razveseljevati naše ljudi in jih navduševati z lepo slovensko pesmijo. Ne mine sobota ali nedelja, da ne bi šli ven in s svojimi koncerti, ki imajo naslov »Za staro in mlado«, ne izvajali burnega ploskanja. Precej njihovih pesmi in polk je tudi na gramofonskih ploščah, tako na domačih kot na holandskih.

Postali so priljubljeni doma — in morda jih boste spoznali tudi po svetu.

UČBENIK

francoskega

angleškega

španskega

nemškega

jezika

Uredništvo Učbenika slovenskega jezika, ki izhaja kot priloga naše revije Rodna gruda, želi izvedeti od bralcev zdaj, ko je že polovica predvidenih 24 lekcij pred vami, kaj misli o njem čimširši krog naših rojakov, njihovih znancev in prijateljev, ki učbenik uporabljajo.

Vsem, ki so nam doslej sporočili svoja mnenja o učbeniku, se toplo zahvaljujemo. To so večinoma čestitke k našemu delu in iskrene zahvale, da se je Matica lotila tako potrebnega dela. Seveda se razveselimo pohval, toda za nadaljnje delo so nam potrebne tudi kritične ocene in predlogi.

Dragi bralci! Doslej ste prejeli 18 lekcij, do konca leta pa jih boste še 6. Pokazali smo vam svoje delo, vi pa si utrgajte toliko časa in nam sporočite svoje mnenje o učbeniku, saj je namenjen vam, ki vam tujina še ni zameglila misli na domovino, ki vam slovenska beseda še ni zamrla, ker ste ponosni na svoje poreklo. Namenjen je vsem materam in očetom, ki želijo slišati iz ust svojega otroka materin jezik, pa čeprav sredi tujega okolja, in hočejo, da bosta babica in dedek razumela njihove otroke, ko ju bodo obiskali.

»Prav iskrena zahvala za priloženi učbenik angleško-slovenskega jezika, ki bo v veliko pomoč otrokom pri učenju slovenskega jezika,« pišeta Ivanka in Jakob Zauker iz Norborougha v Angliji.

»Prosim vas, da priložite prihodnji številki Rodne grude poleg francoskega še angleški učbenik. Za učbenik se zelo zanima moja hčerka in smo zanj dolžni Matici vso zahvalo,« piše v pismu Francka Albanijskega iz Merlebacha v Franciji.

Metka Fištravec iz Novega mesta nas vprašuje, ali imamo morda tudi poljsko-slovenski učbenik, ki bi ga poslala sorodniku na Poljsko. Če tega ni, pa si bo pomagal z angleškim. Tudi Marijan Jarc z Bleda prosi za angleško-slovenski učbenik za prijatelja v Angliji.

Rudolf Flere iz Zutendaala v belgijskem Limburgu se v imenu žene in otrok zahvaljuje za Rodno grudo, ki jo vsak mesec komaj pričakajo. Posebej pa se razvesele učbenika slovenskega jezika. Ko se nauče, gledajo slike slovenskih

He visto que en el
número de Febrero de su revista Rodna Gruda, trae un su-
plemento para aprender del idioma castellano, el esloveno.
Muy interesante idea,
de la que les felicito sinceramente, y les dese no ceben
y perseveren por este premioso camino.
Sin otro particular,
les saluda muy atto.

B. Brinich

krajev in se vesele dneva, ko bodo prvič obiskali Jugoslavijo, ki je še niso videli.

Franc Šmitek iz Severkusena v Nemčiji je slišal v izseljenski oddaji RTV Ljubljana za slovenski učbenik. Zato se je z veseljem naročil na Rodno grudo, da bo lahko prejemal tudi učbenik. Tudi njegovi znanci se želijo naučiti slovenščine.

Precej naročnikov nam je tudi sporočilo, da želijo prejemati učbenik v dveh ali treh jezikih. Ti so prav gotovo med najprirednejšimi učenci. Seveda se je tako možno poglobiti in utrditi znanje drugih jezikov in zanimivo je študirati isto besedilo v treh ali štirih jezikih. Alojzija Špec iz Eisdena v Belgiji prejema učbenik v francoščini, naročila pa si ga je še v nemščini in angleščini. Veliko uspeha, draga Alojzija!

Marija Woschek iz Gornjega Slaska na Poljskem je vzorna slovenska mamica. Njen sin sicer razume slovenski, ne zna pa govoriti. Sedaj pa se skupno uči iz nemško-slovenskega učbenika.

Pri Fullerjevih v Surreyu v Angliji so se pristrčno razveselili učbenika. Rojakinja Fullerjeva piše: »Moj mož je Anglež in bi se že davno začel učiti slovenskega jezika, če bi našel primeren učbenik. Sedaj se mu je ta želja izpolnila. Prihodnjič pa vam pošljem še naslove prijateljev, da boste tudi njim pošiljali revijo.«

Rezka in John Gornik iz Toronta v Kanadi pa sta lahko zgled mnogim rojakom, ki niso več »zelo mladi«. »Revija nam je zelo všeč, zelo lepo je urejena, opisi in slike so zelo zanimivi. Nad vse poučen je priloženi besednjak, zlasti še za mladino, pa tudi nam starejšim ne škodi malo „exercise“,« mam pišeta. Menimo, da jima bo v dolgih zimskih večerih, ki se nam bližajo, učenje v korist in zabavo!

Mnogi rojaki nas vprašujejo, ali bi ob zaključku tečaja slovenskega jezika, to je ob koncu leta, lahko dobili lekcije posnete na magnetofonski trak ali pa na plošče.

Seveda je to pri današnjem razvoju tehnike mogoče. Taka izvedba pa je tem cenejša, čim več je interesentov. Zato se danes obračamo na naše cenjene naročnike in interese, da nam v pomoč za naše delo v prihodnosti sporoče naslednje:

1. ali uporabljate učbenik slovenskega jezika vi sami ali vaši otroci ali vaši znanci in prijatelji?
2. ali vam je način poučevanja v učbeniku zadosti jasen?
3. česa bi si pri učbeniku še želeli?
4. ali naj bi tudi prihodnje leto nadaljevali izdajanje učbenika in to z lažjimi besedili in razlagami fraz in slovnic v tujem jeziku?
5. ali bi želeli ob koncu leta objavljene lekcije posnete na plošče ali na magnetofonski trak?
6. ali bi naši rojaki v evropskih deželah, kjer slišijo izseljensko oddajo RTV Ljubljana, želeli,

"Rodna Gruda."

*I like this paper very much
especially the Slovenian O
Lessons "Slovene for you"
I would like to know
if you have the recordings
tape or records on these
lessons also how one
may obtain these and come
easy for me. Reading books
Please let me know
Yours truly,
Carolina St. Myer*

da bi lekcije v francoskem in nemškem jeziku ponavljali tudi v tej oddaji?

7. ali želite ob koncu tečaja broširani učbenik?

Dragi naročniki in bralci! V vašem interesu je, da nam čimprej odgovorite na ta vprašanja. Vaši odgovori nam bodo v veliko pomoč pri nadaljnjem delu. Želimo vam veliko uspeha pri učenju in vas prosimo, da nam čimprej odpisete!

MILA SENK

LJUBLJANSKA GLEDALIŠČA PRED NOVO SEZONO

Talija je odprla vrata osmih svojih hramov v Ljubljani. In kaj so pripravili za nas? Drama ima poleg Shakespeara, Osborna, Camusa, Dürenmatta, Adamova in Sartra na programu še domače: Krležo in pa noviteto mladega slovenskega avtorja M. Mikelnja »Administrativna balada«. Mestno gledališče je začelo z domačo noviteto Branka Hofmana »Dan in vsi dnevi«, med drugimi avtorji pa so še: Držić, Stojanović, Arbuzov ter klasiki iz železnega repertoarja. Oder 57 je začel s krstno uprizoritvijo Primoža Kozaka »Dialogi«, Ad hoc je otvoril z Giradouxovim »Amfitrionom«, Eksperimentalno gledališče pripravlja komično opero Pergolesija »Servapadron«. Mladinsko je začelo s Stevensovim »Otokom zakladov«, Šentjakobsko pa z ljudskim »Domnom« po povesti Josipa Jurčiča. In kaj obetajo lutke? Marionete »Nenavadno pravljico« Naceta Simončiča, ročne lutke »Krikca in Picka« Aleksandra Marodiča.

No, tudi mimo Opere ne smemo kar tako. Začeli so s Cickerevim »Jurom Janošikom«, nadaljevali pa bodo z Verdijem in Ponchielijem. Baletniki pa bodo zaplesali »Pripovedko o kamnitnem cvetu« Prokofjeva.

NOVA GALERIJA V PIRANU

Ljubljana se čez poletje skoraj izprazni, le malo Ljubljancev vztraja doma. Večina se jih preseli vsaj za nekaj tednov v planine, na morje, na kmete. Med te poletne ptice selivke prav gotovo spadajo tudi naši umetniki, slikarji in kiparji, ki so si ustvarili svoj drugi — počitniški — dom v lepem slovenskem obmorskem mestecu Piranu. Cela vrsta jih je, ki so si tam postavili hišice; a ne samo za oddih, tudi delajo tam, saj jim umetniška žilica ne da miru,

tudi kadar se barometer dvigne tja do 30 in še čez.

Zato ni prav nič čudno, da si je ljubljanska Moderna galerija izbrala prav Piran za nekakšno svojo depandanso. Razstavne prostore je najprej — sredi avgusta — zasedel novosadski »Atelje-61«, ki je tam razstavil in prikazal domačim in tujim turistom svojevrstno dejavnost: tapiserijo, tehniko, ki ima pred seboj veliko prihodnost. Med avtorji so: Ankica Oprešnikova, Konjović, Vujaklija, Srbinić in drugi. Razstavo bodo v pozni jeseni prenesli tudi v Ljubljano in jo dopolnili z deli slovenskih avtorjev.

NORA LAVRINOVA RAZSTAVLJALA V SLOVENJEM GRADCU

Slovenjegradčani so bili tudi poleti pridni, njihova kulturna dejavnost tudi poleti ni zamrla. Letos so v svojih lepih razstavnih prostorih ponudili gostoljubje gospe Nori Lavrin, soprogi našega rojaka Janka Lavrina, ki že desetletja seznanja angleško javnost z našo kulturno preteklostjo. Gospa Lavrinova je razstavljal pokrajine in portrete v oljni tehniki.

GOSTOVANJE HOLANDSKEGA PEVSKEGA ZBORA

Avgusta je na povabilo Sveta Svobod in prosvetnih društev okraja Ljubljana gostoval v Sloveniji moški pevski zbor ST. JOSEPH iz Waubacha na Holandskem. Obisk je organiziral slovenski rojak Anderluh.

Zbor je imel koncerte v Velenju, Trbovljah, Zagorju ter v Ljubljani in na Bledu. Ob navdušenih aplavzih so holandski pevci — večinoma rudarji — izvajali izbrane, predvsem zelo pevne skladbe, med drugim tudi nekaj holandskih narodnih in naših dalmatinskih.

Gostje so si ogledali našo deželo od morja do Maribora. Z

navdušenjem so govorili o njenem kulturnem in gospodarskem razvoju ter njenih naravnih lepotah. Navezali so stike z nekaterimi našimi amaterskimi ansambli. Drugo leto jim bodo vrnili obisk trboveljski pevci v družbi z enim izmed uglednejših amaterskih ansamblov.

GOSTOVANJE V LJUBLJANI

Med številnimi bolj ali manj uspešnimi gosti, ki so privabljali Ljubljance v čudovite Križanke, so bili zadnji na vrsti Madžari in Ukrajinci. Ukrajinska folklorna skupina »Verjovka« je bila to pot že petič v Jugoslaviji in vedno enako toplo sprejeta. Ima odlične plesalce in nič manj izvežbane igralce na ljudske instrumente. Ljubljance so zapeli in zaplesali stare in novejšie narodne pesmi in ples iz Ukrajine in drugih republik Sovjetske zveze.

Nič slabše pa se ni odrezala madžarska skupina »Budapest«, ki je navdušila naše občinstvo z ognjevitimi čardaši ter drugimi ljudskimi plesi in pesmimi naših sosedov.

NOVI SLOVENSKI FILMI

Videti je, da so naši filmski ateljeji spet zaživeli. Režiser Štiglic je že končal svoje »Pesmi in pevece«, medtem pa je ob morju začel snemanje Čap. Film bo komedija; pravijo, da bo sodobna, upajmo, da ne samo zaradi tega, ker ima naslov »Naš avto«. Ob morju je začel svoj drugi film Boštjan Hladnik. Zanimanje za njegov »Peščen grad«, za katerega je tudi sam napisal scenarij, je veliko, predvsem, ker se je lotil dela na poseben način (o katerem za sedaj še molči). Še en film se nam obeta letos. To bo Babičev »Pacient v belem«, ki bo tudi obravnaval sodobno temo: konflikt med mladimi in starimi v zdravstveni službi.

FRANK JANKOVIČ
V DOMOVINI
SVOJIH STARŠEV

Frank Jankovič — po Ameriki dobro znano ime, saj mu pravijo kralj polke in so njegove pesmi posnete na kakih tristo gramofonskih ploščah — je letos prišel v domovino svojih staršev.

Njegova mati je doma iz okolice Mengša, oče pa iz Kala pri Pivki. Leta 1903 sta se izselila v Ameriko. Oče je bil kovač, mati pa je oddajala sobe slovenskim fantom, ki so prihajali v novi svet. Tako je v njihovem domu bilo vedno dosti mladih in veselih ljudi, ki so v prostem času balinali, peli in morda je kateri tudi zaigral na harmoniko. To je sedanjega kralja polke že v rani mladosti pritegnilo. Z devetimi leti se je začel učiti igranja na harmoniko. Njegov prvi učitelj je bil Maks Kobal. Sicer pa se je fant v glavnem učil sam. 17-leten je že imel svoj ansambel. Najprej je harmoniki dodal banjo (kavbojska kitara), leto zatem boben. Sedaj pa ima

njegova skupina dve harmoniki, klavir, kontrabas in banjo.

Pričakovali smo, da bo Frank Jankovič prišel v Slovenijo z ansamblom in da bomo lahko poslušali njegove poskočne. Vendar pa je dejal, da je to pot prišel samo zato, da si ogleda Slovenijo in da se odpočije. Niti svoje harmonike ni prinesel s seboj. Na naši televiziji je nastopil z izposojeno — ljudje pa so ga vendar z zanimanjem poslušali.

Vsekakor želimo, da bi še prišel, pripeljal svoje ljudi in prinesel svojo harmoniko, v kateri je toliko veselih in poskočnih, viž'.

II. FESTIVAL STUDENTOVSKIH GLEDALIŠČ

Poletne sezone je konec, začela se bo druga in se spet končala. Imamo pa sezono, ki se je nekoč začela in se nikoli ne konča. To je sezona festivalov. Mimogrede: statistiki so izračunali, da smo s številko trideset po številu festivalov na leto na drugem mestu na svetu. Skratka, v kratkem bo spet festival, to pot

študentovski, gledališki in še mednarodni. Lani je bil v Zadru, letos pa bo v Zagrebu, sodelovale bodo mlade skupine iz desetih držav s klasičnimi in modernimi deli.

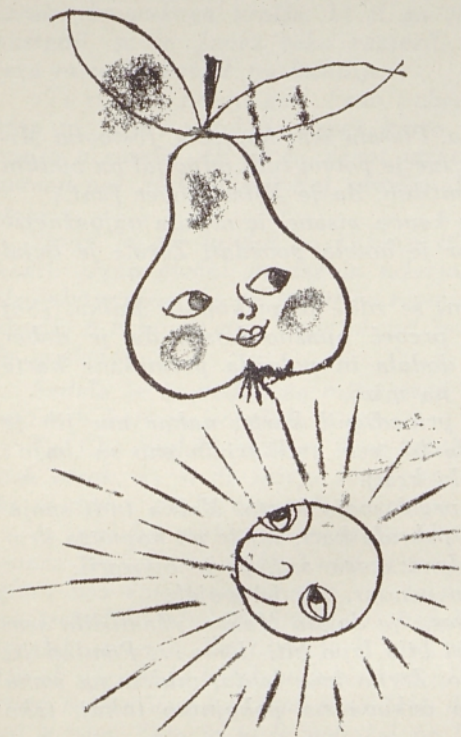
DVE NOVI SLOVENSKI KULTURNI REVJI

Ob koncu septembra sta začeli izhajati dve novi reviji: »Ekran« — revija za film in televizijo, ki jo izdaja Zveza Svobod in prosvetnih društev, ter »Problemi« ki so izšli iz dosedanjih »Mladih potov«. Medtem ko smo prvo revijo že dolgo pričakovali, saj podobne ni v Sloveniji, pa je nastanek druge dvignil nekaj prahu. Ne zato, ker tovrstna revija morda ne bi bila potrebna, kljub temu da izhajata že dve (»Naša sodobnost« in »Perspektive«), ne, vzrok za razburjanje je vprašanje: kaj bo imela dijaška mladina zdaj, ko ne bo več »Mladih potov«. V uredniškem odboru »Ekрана« so najuglednejši filmski delavci iz Slovenije, glavni urednik je Vitko Musek, odgovorni pa Toni Tršar. V uredniškem odboru »Problemov« pa je poleg večine dosedanjih članov »Mladih potov« še nekaj novih kulturnih delavcev.

NOVE JUGOSLOVANSKE POPEVKE OB JADRANSKEM MORJU

Pred tradicionalnim festivalom jugoslovanskih popevk, ki je vsako leto jeseni v Opatiji, so si tisti, ki jim festivalov še ni dovolj, izmislili še enega. V Splitu so ob koncu avgusta pripravili festival jadranskih melodij. Za razliko od sicer priljubljene opatijskega »tra-la-la« in »ča-ča-ča« ima dvajset pesmi tega festivala za osnovo jadranske teme in v modernem aranžmaju dalmatinske melodije. Najbrž je cilj takega festivala zabavati še tiste tuje turiste, ki se še niso poslovili od našega — tudi jeseni toplega — morja.

otroci berite

Anica Černejeva

Hruška in ježek

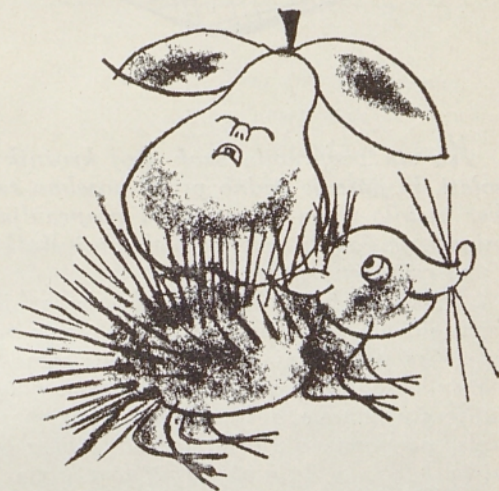
Hruška debeluška
v sončku dozori.
Vetrček jo strese,
hruška odleti.
Pa vesela vriska:
»Bolje je tako.
Deca, lačnousta
deca, me ne bo!«

Today joj prejojme:
ježek se zbudi.

Hruška debeluška
skoraj omedli.

»Pojdi, hruška, greval
Kaj bi to, ne greš?!
Saj te sam poneseš,
če ne maraš peš.«

Hruško debeluško
pika in boli
in v želodčke vaše
si zaman želi.

Marija Vogelnik

JESENSKI DIMI

Jesenski dimi se vijejo nad strehami. Čas jih ne preganja. Posedajo po sivih strehah in se pogovarjajo, kaj je novega po domovih. Vlečejo se do nizkih oblakov, objemajo se z njimi in poizvedujejo, kaj je novega po svetu.

Veliko je novega.

Otroci zlogujejo besede in vlečejo tenke črte in ponavljajo pesmico.

Mame krpaajo volnene jopice in podpletajo nogavice.

Očetje pregledujejo drvarnice in urejajo premog in drva.

Zelo veliko je novega.

Gozdovi so postali temno rdeči in zlati; zdaj se počasi obletavajo. Po tleh šumi listje, med njim se svetlikajo kostanjeve bodice.

Ptice selivke so odletele na jug.

Šole so se napolnile in bučijo kot čebelni panji.

Parki in igrišča samevajo; na bazenu se pozibava zlato listje.

Stojnice na trgu so bogato založene z jabolki in orehi in zeljnatiimi glavami.

Sonce je postalo hudo redek gost.

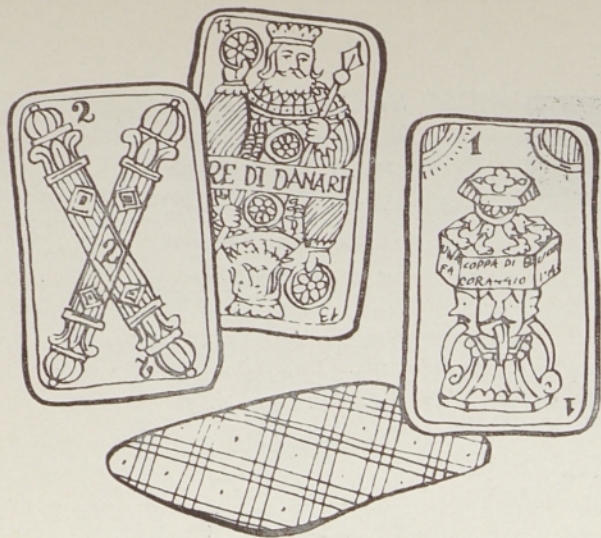
Okrog Zemlje krožijo novi in novi sateliti.

In še nekaj. Naši otroci se te dni dosti prej prehladijo in zbolijo, kot bi to želele njihove mame.

Ilustriral Milan Bizovičar

Briškola

Ko sta pospravila vsak svoj krožnik fižola v solati, ki jima je vedno prijal posebno za večerjo, ker ni bilo treba potem dosti pospravljati in pomivati, je čakati Janez rekel svoji Malki:

»Vrziva eno na karte!«

Malka je bila vedno vesela, kadar je po večerji slišala za to moževno željo, ker je vedela, da je dobre volje. Saj je znala igrati samo briškolo, pa še tisto tako, da jo je Janez ošteval. Odkar ju je italijanska oblast preselila iz kraške vasi daleč od doma, v Sieno, sta ostala brez otrok. Saj nista hotela v tujino! »Naš dom bova varovala in ne bova ga zapustila. Saj vaju bodo morali upokojiti čez nekaj let, pa se bosta spet vrnila na svoj dom, na svoje!« sta rekla složno oba, Pepi in Zorka. Oče in mati sta se spogledala, oči so se jima orosile. Ko pa sta se odpeljala, sta bili njuni srci prazni, tako prazni, da je očetu ostalo le prostora za kletev, ki jo je bruhal skozi košate brke: »Prekleti fašizem!«; a materi toliko solz, da jih oči niso mogle prenesti in so ji zamrznile na srcu.

Zdaj pa sta bila sama v Sieni, daleč od doma in svojih otrok, in nista nikoli vedela, kaj bi počela v prostem času. Le na otroke sta mislila in na svoj dom. Oče je taval okoli hiše, mati pa je prebirala že stokrat prebrana pisma.

Med zadnjimi pismi, ki sta jih prejela, je bilo tudi Zorkino. Pisala je o vsem, kar se je dogajalo v vasi, okoli hiše, v hiši — o tem je morala pisati vedno. Oče ji je bil naročil, naj piše o vseh podrobnostih: če je še živa mačka Lisa, če je lepo pognala češnjica, ki jo je bil posadil pred preselitvijo pred tremi leti — oh, kako tečejo leta! —, če je sin Pepi že razbil tisto skalo na rtu, ki je kvarila leho, in podobno. Ali v zadnjem pismu je Zorka napisala, čisto pri koncu pisma, tudi nekaj novega, česar ni bila omenila še nikoli.

»Ob koncu moje pisave Vam dam vedeti, da sem bila v nedeljo na plesu v Šmarjah in sem se

lepo zabavala. Plesala sem največ z Joštovim Milanom. Milan me je potem tudi odpeljal na biciklu domov. Jaz mislim, da je Milan dober fant.«

»Tisto, ob koncu pisave je menda najpomembnejše od vsega, kar je hotela povedati Zorka,« je dejal Janez.

»Tudi meni se zdi,« je prikimala Malka. »Saj ga nekoliko preveč opazno hvali, da je dober fant,« je še dodala in položila premešane karte pred Janeza na mizo.

Janez je privzdignil karte, nakar mu jih je Malka odštela tri, sebi tudi tri in eno za »bažo«: bil je denarski kralj.

Janez je vrgel svojo karto, Malka tudi svojo. Ko Malka ni pobrala kart, saj je na kopnega kralja odvrгла denarskega asa, jo je opozoril:

»Vzemi no vendar, saj je tvoje!«

»Ah, saj res,« je dejala Malka. »Zamislila sem se... Kako bi bilo lepo biti doma... Pomlad je, češnje cvetejo, Zorka ima fanta, midva pa sama na stara leta čakava na pokojnino tukaj, tako daleč...«

»Kaj pa hočeš? Menda ne bova prav zdaj zapravila vsega, kar sva si prislužila v dolgih letih. Nekaj let še, pa pojdeva domov! No, vrzi karto!« je ukazal Janez videč, da Malka gleda nekam skozi okno, namesto da bi pazila, katero karto bo odvrгла.

Seveda je odvrгла prav tisto, ki je ne bi smela!

»Malka, kaj pa delaš? Saj menda nisi nora, da briškolo, pa še trojko, vržeš na prazno!« se je jezil Janez.

»Ah, zmotila sem se, Janez. Jo pa vzamem nazaj!« se je opravičevala Malka in hotela po-brati denarsko trojko.

»Oh, ne, tička! Če si jo odvrгла, bo kar tam ostala. Karta leži! Ko enkrat leži, je ne moreš več vzeti nazaj! Pa naj ti bo za pouk, da drugič ne boš več počenjala takih neumnosti!« jo je pokaral Janez.

»Dobro,« je vdano odgovorila Malka. In po glasu se je poznalo, da ji kazni ni šla k srcu. »Kaj meniš, Janez, ali misli pošteno tisti Milan?« je povzela naglas to, kar jo je težilo.

»Pusti to, vendar Malka! Poberi karte in igray. Kar pa zadeva tistega Milana, mislim, da bo vse prav. Punca je pametna in tudi naši fantje so poštene. Le igray,« jo je tolažil Janez.

Igrala sta, Malka zato, da bi ustregla Janezu, Janez pa zato, da bi jo ošteval in odvrnil od misli

na dom, za katerim bosta morala tožiti še nekaj let, če hudič ne bo prej vzel tega prekletega fašizma, ki je naše železničarje na silo preselil v tuje kraje, med tuje ljudi.

Ko je Malka pri zadnji baži tako neumno zaigrala denarskega kralja, ki ji ga je bil nalašč nastavil, se je Janez tako razjezil, da je ostal izza mize in kričal po kuhinji:

»Ti si gos, prava gos! Prav nobeno zadovoljstvo ni igrati s teboj. Vržeš karto kakor staro tunjo v smeti! Ali se to pravi igrati? Ne, prav gotovo ne! Stokrat ne! Saj pravim, kurjo pamet imaš!«

Hodil je gor in dol po kuhinji in krilil z rokami, ježno gledal predse in udarjal s peto ob tla tako močno, da ga je spričo revmatizma nekaj zbadlo v hrbtu. Tedaj se je obrnil proti Malki in jo pogledal.

Sedela je še vedno za mizo pred kupom razmetanih kart in povešala glavo.

Ta tiha podoba matere brez otrok, matere tistih otrok, ki si že iščejo svoj par, tistih otrok, ki so doma, da bi varovali hišico in nekaj njivice — ta podoba matere in njegove žene ga je presunila prav v dno duše. Videl je v njeni povešeni glavi oso žalost izgnanstva, ki je ni mogla niti za trenutek izbrisati briškola, kaj šele njegova igralska vnema. Pristopil je k njej, naslonil roko tik ob njej in jo hotel poljubiti, pa ni mogel, kajti stare revmatične kosti mu niso dale, da bi se sklonil k njej. Zato jo je le pobožal po laseh. Malka ga je pogledala s tistim svojim blagim pogledom, ki ga je vedno prevzel, s prav takim pogledom, kakor takrat, ko jo je vprašal, če hoče biti njegova, davno, davno...

Prijel jo je za glavo in jo pobožal. Zastokal je čisto potihoma, ker ga je zbolelo v hrbtu:

»Ah, leta tečejo, Malka,« je tiho dejal.

»Ali te je spet zbolelo v križu?« ga je zaskrbljeno vprašala Malka.

»Malček, Malček, saj ni hudo,« je odornil.

»Pojdiva spat,« je rekla Malka in začela pripravljati dve opeki, ki ju je bil Janez prinesel z lokomotive, da bi ju zvečer segrela in položila v posteljo. »Ti kar pojdi v posteljo. Ko pripravim opeko, ti jo prinesem. Le pojdi, Janez.«

Malka je kmalu nato lepo zavila opeko v papir, nato v staro volneno krpo in jo odnesla Janezu v posteljo. Položila mu jo je tesno k hrbtu, na križ, da bi mu pregnala bolečine, nato pa mu odejo lepo podvila, da mu ne bi pihal zrak od strani, če bi se ponoči odkril. Drugo opeko je položila sebi k nogam, ugasila luč in se še sama spravila v posteljo.

»Leta tečejo, Malka,« je rekel Janez.

»Da, leta tečejo, pa bodo pretekla tudi še tista, ki naju ločijo od otrok. Dve leti, saj to ni tako hudo, pa pojdeva spet domov...« ga je tolažila Malka, mu položila roko na lice in ga rahlo po-

božala, kakor ga je pobožala samo, kadar je čutila v srcu dosti sreče ali zares dosti grenkobe.

»Doma pa češnje cvetejo, otroci se ženijo... Kdo ve, če bodo znali prav povezati trte, zamenjati razbite kope na strehi, na našem domu, Malka?« je vedno bolj tiho skrbel za svoj daljni domek Janez, ki ga je vedno bolj prevzemala toplota železničarske opeke na hrbtu in mehke ženine roke na licu...

In skozi podzavest je vedno bolj pojemala v temni noči njegova trudna beseda:

»Oh, ljubi moj domček,
pa če ga je le za en lonček...«

Tam gori za hramom
en trsek stoji —
je z grozdem obložen,
da komaj drži.

(Foto: Zlatko Deniša)

Branko Hofman

Roke

VZEMI knjigo v roke.
Vzemi vazo v roke.
Vzemi kar koli,
da ne vidim
praznih
koščenih rok pred seboj.

Vzemi in ne vprašuj!
Vse je že davno zabrisal spomin:
gube obraza
in barvo las,
samo roke so mi v duši
ostale:
koščene,
uvele roke.
Takrat so umrle,
ko so razdale vse.
(Nikomur ne bom povedal,
da so bile tvoje,
mati.)

Pesem je iz poslednje zbirke mladega slovenskega pesnika Branka Hofmana *Mavrica v dlaneh*. Rahlo zastrto čustvo brez patetike je razumljivo in blizu vsakemu človeku. Cesta pa je odlomek iz romana *Strah*, ki ga je napisal prav tako Branko Hofman in se tako prvič javil s prozo.

Branko Hofman

CESTA

CESTA ni cesta, je tekoči trak v kombinatu naše civilizacije:

Kje so gostišča tople domačnosti? Kje so študenti, ki bi se jim tožilo po zdravi žeji utrujenih konj? Kje so gozdovi s temno sapo skrivnosti? Kje je dobra beseda in peder nasmeh popotnika? Preglasilo ga je žvižganje gum z blazno popevko: hitreje, hitreje...

CESTA. Kdo še hodi po njej? Prometni predpisi so pgnali drobnico v gmajne: tam se suše ovcam vimena rodnosti in ovni kopljejo svojo žalost v zemljo. Konji s plašnicami na očeh se stiskajo kot brezdomni starci ob jarkih. Lisicam se

ježi dlaka od strahu, če zaidejo nanjo. Volčje tolpe beže med skalovje in bruhajo zelen žolč groze nad videnim, in krokarji, zadnji pirati, se umikajo na visoko morje neba:

hitreje, hitreje...

CESTA. Kdo še hodi po njej? Fordi, studebakerji, fiati, volkswagni pode čredo ponorelih ljudi v preziranje lastnega dostojanstva, v suženjstvo lastništva, v prešuštvo, v nasilje in zločin. Oče je priklenjen za volan, mati je priklenjena za volan, oba moderna sužnja na tekočem traku civilizacije, samo otroci še jočejo brez glasu kakor ptice nad razdejanim gnezdrom in stiskajo drobne ročice na prsi, kjer jim po nedoumljivem čudežu še zmeraj bije srce:

po-čas-ne-je, po-čas-ne-je...

CESTA z mrtvaškimi vozovi napredka: hitreje, hitreje...

SLOVENCİ V OBMEJNİH DEŽELAH

Najbolj odprta meja v Evropi

Dobrih deset let je minilo, odkar je bil v Vidmu sklenjen sporazum o maloobmejnem prometu med Italijo in Jugoslavijo, katerega glavni namen je bil omogočiti prebivalcem obmejnih krajev obisk na eni in drugi strani. Kako ogromnega pomena je videmski sporazum za te ljudi, kaže število prehodov preko meje, ki jih je bilo v sedmih letih, do konca letošnjega julija, 32 milijonov. Tako upravičeno lahko rečemo, da je to najbolj odprta meja v Evropi. Videmski sporazum je obema deželama pripomogel tudi do številnih gospodarskih koristi ter tudi veliko prispeval k izboljšanju odnosov med Jugoslavijo in Italijo.

Mladina o položaju manjšin v Avstriji, Italiji in Jugoslaviji

V avgustu so se predstavniki naprednih mladinskih organizacij iz Italije, Avstrije, Slovenije in Hrvaške zbrali na posebnem seminarju v Kopru, kjer so razpravljali o položaju in vlogi narodnih manjšin pri prizadevanjih za sodelovanje med narodi ter o tesnejših vezeh med mladino naprednih organizacij na obmejnem področju. Predstavniki na seminarjih zastopanih organizacij so ugotovili, da so takšna srečanja mladinskih organizacij koristna in potrebna.

V Št. Ilju na Koroškem smo dobili novo prosvetno dvorano

Z lepo slovesnostjo smo v Št. Ilju na Koroškem odprli novo prosvetno dvorano. Prišlo je toliko ljudi, da so morali nekateri ostati celo zunaj. Dvorano je blagoslovil dekan g. Hornböck. Sledil je pester kulturni program, ki ga je pripravil naš prizadevni zborovodja Pavle Kernjak. Zlasti je ugajala šaljiva igrlica »Meja«. Poleg nagovora je bila na programu tudi igrlica v nemškem jeziku, s čimer smo vsekakor dokazali, da smo za dobro sožitje med obema narodnostima v naši skupni deželi.

Letni sejem v Pliberku ima starodavno tradicijo

Že od leta 1393 ima Pliberk pravico prirediti vsako leto sejem na travniku. Ti sejmi so bili vsako leto največje tradicionalno ljudsko slavlje naših ljudi v Podjuni, ki ga je z nestrpnostjo pričakovalo staro in mlado. Na njih so se sklepale kupčije in seveda tudi zabave ni manjkalo. Tudi letos se je v sejmskih dneh od 1. do 3. sep-

tembra v Pliberku zbrala velika množica ljudi iz okolice in tudi iz bolj oddaljenih krajev. Veliko kupčij je bilo sklenjenih, da lahko rečemo, da so domači podjetniki prišli na svoj račun. Prav tako pa so prišli na svoj račun tudi vsi tisti, ki so si želeli razvedrila. Tudi zanje je bilo na sejmu v Pliberku v zvrhani meri poskrbljeno.

Petdeset let »Bilke« iz Bilčovsa

Pet desetletij društvenega dela je vsekakor lep in pomemben jubilej. Letos ga praznuje slovensko prosvetno društvo »Bilka« iz Bilčovsa, ki je imelo v nedeljo 16. septembra pri Miklavžu v Bilčovsu jubilejno prireditev. Pri lepem, vsebinsko bogatem programu so sodelovali: Pevski zbor društva »Bilka«, združeni pevski zbori Slovenske prosvetne zveze in godba na pihala iz Slovenije. Po programu je bila ljudska veselica s plesom. Prireditev je lepo uspela. Od blizu in daleč so se zbrali naši ljudje. Prišli so iz Roža, Gur, Podjune in Zile in s tem izkazali priznanje našim društvom za njihovo nesebično prizadevanje na torišču slovenske kulture.

Valentin Polanšek

Slovenski Korotan

*Tam slovenski rod prebiva,
kjer je Drava sred planin!
Tam je pesem naša živa
sred veselja, bolečin!*

*Gospodovski zvon pozvanja,
da se jezera zbude,
Peca se Obirju klanja,
o Jeko Stol zagleda se.*

*Zilja z Rožem lepo poje,
da v Podjuni zadoni:
Narod ljubi pesmi svoje
že iz davnih, slavnih dni!*

*Mi smo rod Miklove Zale,
Kralj Matjaž pa čuva nas;
tja do Jadrana obale
sega naše pesmi glas!*

*Vsi zapojmo prav veselo:
Naj sosedje vsi žive!
Za koroško to deželo
bij slovensko nam srce!*

naši ljudje po svetu

V ZDA ŽIVAHNA DRUŠTVENA DEJAVNOST TUDI POLETI

Ko pregledujemo dopise in časopisna poročila iz ZDA, z veseljem ugotavljamo, da je med našimi ljudmi tudi v poletnih mesecih kljub sezoni obiskov starega kraja ter počitniški sezoni sploh, društveno življenje živahno. Saj nikjer na svetu ne gredo na počitnice vsi in če pri organizaciji prireditev pač enega ali drugega manjka, pa drugi bolj poprimajo in gre. Seveda se poleti naši ljudje radi predvsem zbirajo na prostem, zato so med prireditvami na prvem mestu pikniki, marsikje združeni tudi s športnimi tekmovanji — predvsem z balinanjem, ki je med našimi rojaki zlasti v Ameriki zelo priljubljeno. Tukaj seveda govorimo o prireditvah na splošno. O pomembnejših društvenih manifestacijah in drugih važnejših dogodkih zadnjih nekaj mesecev bomo posebej spregovorili. Piknikov pa je bilo toliko, da bi bilo predolgo, če bi vsakega posebej omenili. Omenimo naj le piknik federacije društev SNPJ v Fontani, v Kaliforniji, kjer so prireditelji povabili kot častne goste tudi svoje veterane SNPJ. Deset se jih je odzvalo in bili so deležni posebne pozornosti. Za to lepo zamisel prirediteljem posebej čestitamo!

XXV. KONVENCIJA KSKJ V HARRISBURGU, GLAVNEM MESTU PENNSYLVANIJE

je bila vsekakor pomemben društveni dogodek. Kranjsko slovenska katoliška jednota, ki ima svoj glavni sedež v državi Illinois, ima zdaj 45.800 članov, med katerimi je tudi precej našega podmladka. KSKJ je junija zaključila predkonvenčno kampanjo, v kateri so poverjeniki pridobili za 1.813.000 dolarjev novih zavarovalnin. Na svoji XXV. konvenciji si je organizacija začrtala smernice za svoje bodoče delo. Želimo ji nadaljnjih lepih uspehov!

LETOSNJI DAN SNPJ V CHICAGU JE BIL PRAVA MANIFESTACIJA SNPJ

Z njim člani te naše velike organizacije, ki se je vedno odločno zavzemala za pravice delavcev, ki so jedro njenega članstva, vsako leto počastijo tudi delavski praznik, ki ga v ZDA praznujejo 3. septembra. Slavje, ki je trajalo tri dni, od 1. do 3. septembra, je bilo res lepo. Velike skupine so prispe-

le tudi iz zelo oddaljenih krajev, kakor iz Waukegana, Milwaukeeja, Sheboygana, La Salla, Springfielda, St. Louisa, Clevelanda, Detroita, Girarda in od drugod. Glavne prireditve so bile v Slovenskem delavskem centru in v Pilsen parku. Program je bil zelo bogat. Prirejen je bil velik banket za dopisnike Prosve, organizirana številna športna tekmovanja, izbrana je bila Miss SNPJ za leto 1963, mladi člani SNPJ so razstavili lična ročna dela, sklicana je bila konferenca društvenih zastopnikov itd. Miss SNPJ za leto 1963 je postala simpatična Ruth Butkovich, članica društva št. 270 SNPJ, Lyons, Ill., v predmestju Chicaga. Prihodnje leto bo proslava dneva SNPJ v zahodni Pennsylvaniji pod pokroviteljstvom treh pennsilvanskih federacij. Kraj bo pozneje izbran. Veličastno slavlje ob letošnjem dnevu SNPJ je znova potrdilo, da je to praznovanje postalo za ameriške Slovence ena najbolj priljubljenih in popularnih vsakoletnih prireditev.

NAŠA MLADINA IZ COLLINWODA SE VSAKO LETO VNETO PRIPRAVLJA NA SVOJO POLETNO PRIREDITEV

to je »cirkus«, v katerem so glavni junaki oziroma »zverine« člani našega agilnega mladinskega pevskega zbora iz Waterloo rd. Program prireditve je izredno pester, živahen, poln izvirnih domislic, kar je vsekakor poleg nastopajočih tudi zasluga tistih, ki so si ves program zamislili in »zverine zdresirali«. Tudi letos je bilo veliko novih »zverin«, ki jih je zdresiral prizadevni krotilec John Čeh. Naši ljudje so prišli od blizu in daleč. Nad dva tisoč so jih našli. Zelo privlačne so bile tudi druge točke programov.

Sledil je veseli piknik, tudi balinarji so se pomerili v svoji spretnosti. Bilo je še veliko prijetnega, veselega. Obiskovalci so bili zadovoljni s prireditvijo in prireditelji. Prav gotovo je to v lepo pobudo prizadevnim in požrtvovalnim organizatorjem te vesele poletne prireditve in pobuda za bodoče delo.

DRUŠTVU DELAVEC ŠT. 8 SNPJ ČESTITAMO

Res nas je razveselilo, ko smo brali v Prosveti, da se je članom tega društva izpolnila velika dolgotrajna želja — z lastnimi sredstvi so si kupili poslopje za svoj bodoči

Martin in Franci Novak iz Waterscheia — Belgija — preden gresta spat. Njun očka je pečovodja društva Slavček in starejši sin, Martin, že pridno igra na harmoniko

dom. Ta bo imel dvorano v prvem nadstropju, spodaj pa točilnico in kuhinjo. In kar je glavno: poslopje je društvo kupilo z lastnimi sredstvi. Okrog doma je tudi veliko zemljišče, ki ga bodo tudi koristno izrabili. Prav gotovo bo lastni društveni dom v novo pobudo za njihovo bodoče društveno delo.

V MONTEVIDEU V URUGVAJU JE JUGOSLOVANSKO ZDRUŽENJE »BRATSTVO« SLAVILO 34-LETNICO

Ta jubilej je združenje proslavilo z lepim slavljem, ki je bilo v Montevideu 2. septembra. O njem nam podrobno poroča tajnik združenja Petar Kurtić.

Že zgodaj zjutraj so prihajali udeleženci iz vseh krajev Montevidea in drugih krajev Urugvaja. Prostor Slovenskega doma so bili napolnjeni do zadnjega kočitka. Proslave so se udeležili tudi diplomatski predstavniki Jugoslavije, Sovjetske zveze in Bolgarije ter številne delegacije bratskih društev: Hrvatskega doma, Slovenskega prekmurskega društva, Madžarskega prosvetnega društva, Češko-slovaškega krožka in Poljskega prosvetnega društva.

Med slavnostnim kosilom so zbrane pozdravili predsednik Bratstva Ljubo Jutronjić, predstavnik jugo-

slovanskega poslanštva Borivoj Juzbašić ter predstavniki društev.

Popoldne je bila kegljaška tekma za pokal 34-letnice Bratstva med moštvi Hrvatskega doma, Prekmurskega društva in Bratstva. Po štirih urah napete tekme je zmagovalo moštvo Hrvatskega doma in si priborilo pokal.

Zvečer je bila od ogromni udeležbi obiskovalcev kulturna prireditve mladine Bratstva. Naše narodne pesmi in plesi so bili sprejeti s toplim aplavzom. Sledila je prijetna zabava ob glasbi, pesmi in plesu.

Lep uspeh jubilejne prireditve Bratstva in množično sodelovanje članov Prekmurskega društva in društva Hrvatski dom daje lepe perspektive za nadaljnje društveno delo in sodelovanje med bratskimi društvi v Urugvaju, kar bo prišlo do vidnega izraza ob dnevu republike 29. novembra, ki ga bodo letos naša društva skupno proslavila.

Na dan jubilejne proslave je v združenje Bratstvo pristopilo enajst novih članov, tako da ima zdaj to naše jugoslovansko društvo 338 aktivnih članov, kar je doslej največje število.

Toplo čestitamo Bratstvu ob lepem društvenem jubileju in mu želimo lepih uspehov tudi pri bodočem delu in pri prizadevanjih za sodelovanje med bratskimi društvi.

KAMPANJA ZA PRIDOBIVANJE NOVIH NAROČNIKOV NA PROSVETO

se je pričela s 1. septembrom. Razpisane so prav zapeljive nagrade: dve brezplačni potovanji v Jugoslavijo in nazaj ter dve brezplačni

Na sliki so štiri generacije naših izseljenk iz Moers Meerlea. Najstarejša, Margaretha Umek (sedi), je dolgotrajna naročnica Rodne grude

potovanji po Jugoslaviji, pri katerih mora nagrajenec vožnjo nazaj sam plačati. Upravičenci do nagrade, ki se ne bi mogli udeležiti izleta v Jugoslavijo, ki bo pod vodstvom Prosvete prihodnje leto konec maja, prejmejo lahko nagrado v denarju, in sicer prvi zmagovalec 300, drugi 200, tretji in četrti pa po 150 dolarjev. Tekmovalcem želimo veliko sreče, Prosveti pa novih naročnikov. G. Milanu Medvešku, upravniku Prosvete, ki v svojem poročilu napoveduje s Prosvetino skupino tudi svoj obisk, že zdaj kličemo: Dobrodošli!

NAŠE DRUŠTVO DANICA V WARILLI V AVSTRALIJI KAR LEPO NAPREDUJE

Povabljeni so bili v Sydney, kjer so gostovali s priljubljeno igro Kranjčičev Jurij. V zameno je slovenstvo društvo iz Sydneya gostovalo v Warilli. Lepo so uspeli z igro Trije ptički, pa tudi s svojim pevskim zborom in godbo. Saj so kar cel orkester pripeljali s seboj. Res je bilo veselo.

V KANADI SO NAŠA DRUŠTVA PRIREDILA VEČ PIKNIKOV

Predvsem moramo tu omeniti društvo Simon Gregorčič in društvo Večerni zvon. Čeprav v manjšem merilu so prireditve lepo uspele in nudile prijetno zabavo svojim članom in njihovim prijateljem.

BOŽIDAR TENSUNDERN — ZLATOMAŠNIK

Avgusta je v Recklinghausenu na Westfalskem imel zlato mašo duhovni svetnik, župnik B. Tensundern, ki je med našimi rudarji v Westfaliji zelo priljubljen. Jubilant se je rodil v Gronau v Nemčiji in se je že kot novomašnik začel učiti slovenščine. Da bi se v jeziku izpopolnil, je nekaj mesecev preživel pozneje tudi v Vipavi v Sloveniji. Nato ga je življenjska pot, kakor tudi njegova osebna želja, zanesla med naše rudarje. S svojim prisrčnim in res človeškim odnosom si je pridobil splošne simpatije. Ob zlati maši so mu farani v Recklinghausenu priredili lepo slavo, ki so se ga udeležili tudi naši slovenski rudarji iz Porurja, Francije in Belgije.

V BADENU PRI ZÜRICHU V ŠVICI

je umrl 83-letni Mirko Roš, znani slovenski gradbenik, ki se je zlasti odlikoval pri graditvi betonskih mostov. Bil je vedno zaveden Slovenec in častni doktor ljubljanske univerze.

INA SLOKAN

ZA PRIZADETE PO POTRESU

Prvo prekmursko društvo iz Urugvaja je poslalo Slovenski izseljenski matici ček za 55 dolarjev, ki so jih člani tega društva zbrali za prizadete po potresu letos spomladi v Dalmaciji in Hercegovskem primorju. Ček je bil izročen Rdečemu križu Slovenije, ki bo poskrbel, da pride darilo naših rojakov iz Urugvaja v fond za pomoč prizadetim. Vsem, ki so prispevali in zbirali — iskrena hvala!

ŽALOSTNA VEST IZ ALEKSANDRIJE

Iz Aleksandrije smo prejeli žalostno sporočilo, da je 1. avgusta nepričakovano umrla IVANA FAGANELJ, doma iz Vrtojbe, žena uglednega člana jugoslovanske kolonije Alojza Faganelja.

Pokojna je dobrih dvajset let z vsemi močmi sodelovala pri delu v Jugoslovanskem domu; posebno ženska sekcija je izgubila delovno in nadse drago članico.

K poslednjemu počitku so to zaslužno ženo, mater in prijateljico spremili vsi člani kolonije, znanci in prijatelji. Številni veneci so bili dokaz njene priljubljenosti.

UMRL NA OBISKU V DOMOVINI

Z letošnjo skupino obiskovalcev iz Francije je prišel tudi Franc HRIBAR s hčerko, sinom in svakinjo. Večino dni je nameraval preživeti v Grižah pri Celju, kjer je bil rojen (22. II. 1899). Toda pljučnica ga je prisilila, da je iskal pomoči v celjski bolnišnici, kjer je v petek 31. avgusta podlegel tej zavrtni bolezni, ki se ji je pridružila še srčna kap.

Domači so sklenili, da ga odpeljejo nazaj v Creutzwald, kjer živi njegova družina in kjer je tudi on preživel lepo število let. Bil je rudar, delal je v Westfaliji in po drugih rudnikih. Šele tri leta je bil upokojen — pa ga je pobrala smrt.

vprašanja in odgovori

KONVENCIJA O SOCIALNEM ZAVAROVANJU S HOLANDIJO

Glede določanja pokojnine veljajo tudi s to državo enaka načela, kot smo jih opisali za Belgijo in Francijo. Posebnost je le v tem, da upoštevajo zaposlitve v težavnejših pogojih in se tedaj delavcu šteje daljša delovna doba, kot jo je opravil v resnici. Povsod po svetu je namreč navada, da za napornejša dela, pri katerih je delavec v posebno veliki življenjski nevarnosti, štejejo za leto dni na primer 10 mesecev dela. Če je država določila, da se za nekatera dela računa 10 mesecev za celo leto, potem tudi država sopogodbena računa tako, kot pogodbeni država. Takšno določbo vsebuje tudi konvencija s Holandijo.

Enako, kot smo pisali o pravici do izbire za določanje pokojnine pri prejšnjih konvencijah, ima delavec tudi po konvenciji o socialnem zavarovanju s Holandijo pravico, da izbere tisti način določanja pokojnine, ki mu najbolj ustreza, t. j. seštevaje delovne dobe ali posamezne pokojnine za vsako dobo posebej.

Med obema načinoma lahko delavec ponovno izbira, če so se spremenili predpisi, če se je preselil iz ene pogodbene države v drugo, ali pa takrat, ko je izpolnil pogoje tudi v drugi pogodbeni državi, če jih pri prvem določanju še ni imel. Zadnji primer pride v poštev takrat, ko ima delavec na primer v Holandiji že dovolj službenih let in so mu določili pokojnino, v Jugoslaviji pa je imel ob določanju pokojnine premalo let, da bi imel pravico do pokojnine. Če je delavec v Jugoslaviji delo nadaljeval in si tudi pri nas pridobil pravico do pokojnine, lahko zahteva, da mu znova določijo pokojnino za ločena leta, ali pa za šesteta leta v obeh državah.

Nesrečo pri delu obravnava konvencija tako, kot konvencija s Francijo. Dajatve gredo vedno v breme tiste države, kjer se je nesreča zgodila. To pomeni, da mora plačevati Holandija svoje ponesrečence, Jugoslavija pa svoje. Za poklicne bolezni je konvencija določila, da plačuje odškodnino takšnim bolnikom vedno tista država, kjer je delavec pri delu obolel. Pokojnino za poklicno bolezen plačuje država, v kateri je delavec zbolel, tudi takrat, ko je delavec nadaljeval delo v drugi pogodbeni državi na enakem delovnem mestu. Na primer: v Holandiji je delavec dobil silikoza. Za to bolezen mu mora plačevati pokojnino ali odškodnino Holandija, čeprav je na enakem delovnem mestu delal pozneje tudi v Jugoslaviji. Jugoslavija namreč ne deli

bolezni, ki jih delavec dobi pri delu, na kategorije, ker je delavčevo zdravje zavarovano za vse bolezni in ne le za poklicne, kot je silikoza. Jugoslavija je v tem primeru pogodbeni država, ki takih dajatev ne daje in jih zato plačuje vedno Holandija, seveda, če se je bolezen tamkaj začela. Če nastane takšna bolezen pri nas, je tisto delovno mesto že tako ocenjeno, da so pogoji za pridobitev pravice do pokojnine znatno milejši kot drugje.

Pri ocenjevanju nezmožnosti za delo zaradi nezgode pri delu v drugi pogodbeni državi obravnava Jugoslavija nezgode enako kot nezgode svojih delavcev. To je pomembno takrat, ko mora na primer Jugoslavija oceniti nezmožnost delavca, ki se je ponesrečil v Holandiji. V tem primeru ne more ocenjevati drugače kot ocenjuje nesreče, ki se zgodijo pri nas. Enako po konvenciji stori Holandija, če obravnava nesrečo, ki se je zgodila v Jugoslaviji. Seveda plačuje pokojnino za nesrečo pri delu tista država, kjer se je nesreča zgodila, ne glede na to, katera izmed obeh držav je ocenila nezmožnost za delo.

Mnogokrat se zgodi, da odide nosilec zavarovanja na tuje in se tam zaposli, družino pa pusti v domači državi. Tudi pri nas je precej holandskih državljanov, ki so zaposleni in seveda tudi socialno zavarovani. Če člani njihovih družin zbolijo, se zdravijo doma v Holandiji, stroške zdravljenja pa jugoslovanski zavod za socialno zavarovanje povrne holandskemu zavodu, ker je nosilec zavarovanja naš jugoslovanski zavarovavec. Isto velja seveda za primer, če je jugoslovanski delavec zaposlen in zavarovan v Holandiji, družina pa se zdravi pri nas. V tem primeru povrne holandski zavod za socialno zavarovanje stroške zdravljenja našemu zavodu.

Za obiskovalce naše države, ki so holandski zavarovanci, upokojenci ali uživalci rent, velja isto, kar smo napisali o konvenciji z Belgijo. Če pri nas na obisku zbolijo, ali pa če zbolijo njihovi družinski člani, imajo pravico do zdravljenja po naših predpisih o socialnem zavarovanju, holandsko socialno zavarovanje pa našemu zavodu stroške povrne.

Holandski upokojenci, ki imajo tudi jugoslovansko pokojnino (bodi samostojno ali po sorazmernih delih) in prebivajo pri nas, imajo pravico do zdravstvenega varstva pri nas po naših predpisih in na naše stroške. Jugoslovanski upokojenci, ki imajo tudi holandsko pokojnino in prebivajo v Holandiji, pa imajo seveda pravico do zdravstvenega varstva v Holandiji po holandskih

predpisih o socialnem zavarovanju in na stroške holandskega zavoda.

Kadar ugotavljamo pravico do otroškega dodatka, je treba najprej določiti delovno dobo. Za pridobitev te pravice seštejejo zaposlitve v obeh državah. Ko ugotovijo, da ima delavec pravico do otroškega dodatka, ni prav nič važno, kje prebivajo njegovi otroci. Čeprav prebivajo v drugi pogodbeni državi, vseeno dobi dodatek zanje. Če torej otroci prebivajo v Jugoslaviji, njihov oče pa dela v Holandiji, dobi zanje otroške dodatke od holandskega zavoda za socialno zavarovanje in obratno. Enako je pri upokojen- cih, ki imajo pravico do otroških dodatkov. Izplačuje jih tista država, v kateri prebivajo, skupaj s pokojnino, če dobivajo pokojnino po so- razmernih delih (pri šesteti delovni dobi). Če dobivajo pokojnino samo od ene izmed pogod- benih držav, jim izplačuje otroške dodatke tista država, ki jim daje pokojnino. Pri tem ni važno, kje upokojenec prebiva, kajti holandski upoko- jenec, na primer povratnik, bo dobival v Jugo- slaviji holandsko pokojnino, razen tega pa še otroške dodatke. Isto velja seveda, če se jugo- slovanski upokojenec naseli v Holandiji in do- biva pokojnino od Jugoslavije.

Pri podporah za brezposelne velja isto, kar smo povedali pri konvenciji z Belgijo. Tudi pri tem seštejejo zaposlitve v obeh državah in nato določijo podporo. Seveda so morali biti brezpo- selni v drugi pogodbeni državi zaposleni, izpol- njevati pa morajo pogoje za podporo tudi v državi, v katero so prišli.

Rojak I. Z., Pariz, sprašuje:

Ali bi imel naš izseljenec, star 60 let, upoko- jen rudar in uživalec 70% invalidnine zaradi bolezni — silikoze, pravico do zdravstvenega varstva, če se vrne v domovino? V Franciji je delal 21 let, v Jugoslaviji pa nima priznane de- lovne dobe.

Odgovor:

V 7. številki Rodne grude smo v članku »Kon- vencija o socialnem zavarovanju s Francijo« opisali pravice, ki jih imajo zavarovanci. Po konvenciji s Francijo tisti zavarovanci, ki imajo samo francosko pokojnino ali rento, v Jugosla- viji nimajo pravice do zdravstvenega varstva, čeprav se za stalno naselijo pri nas in iz Fran- cijce dobivajo pokojnino. Zdravstveno varstvo (zdravniško pomoč, zdravljenje v bolnišnicah) imajo le tisti izmed njih, ki so zavarovani pri naših zavodih za socialno zavarovanje. Iz vašega pisma je videti, da prejimate samo francosko po- kojnino. Če bi delali tudi v Jugoslaviji in bi tudi od naše države dobivali pokojnino, bi imeli pra- vico do zdravstvenega varstva. Jugoslovanski

upokojenci, ki prebivajo v Franciji, tudi nimajo pravice do zdravstvenega varstva. V vašem pri- meru bi se morali po prihodu domov zavarovati pri našem zavodu za socialno zavarovanje. Za- vodi za socialno zavarovanje lahko po lastni presoji ugodijo prošnji za sprejem med zava- rovanke. Seveda pa je takšno zavarovanje precej drago, saj mora zavarovanec plačevati za zdrav- stveno varstvo 12% svoje pokojnine oziroma vseh svojih prejemkov. Omeniti je treba še to, da ni gotovo, koliko časa bo takšno zavarovanje še mogoče sklepati, ker pripravlja zavod za so- cialno zavarovanje predpis, ki bo odpravil to vrsto sklepanja pogodb. Za vsak primer ne bo napak, če še enkrat preberete članek o konven- ciji s Francijo v 7. številki Rodne grude.

JUST MIKLAVC

T	Frances Hrovatin 1 dol., John Tavčar 2 dol., Terezija Potokar 1 dol., Rose Glažar 1 dol., Janko Zornik 1 dol., Fred Vider 10 dol.
I	letos, Frances Vider je darovala 1959. leta 6 dol., kar smo žal po- zabili objaviti, L. Urser 1 dol., Jože Šarh 6 dol., A. Logar 1 dol., Pepca Kozovine 20 avstr. šil., Anton Kozinc 5 DM, Viktor Kahr 8 DM, Martin Kink 5 DM, Po- lonca Žnidaršič 4 NF, Breznik 3 NF, darilo izletnikov v l. 1962
S	Združenje Jugoslovancev v Se- verni Franciji 170 NF, Rudi Žni- daršič 1 NF, Alojz Gradišar 3 NF, Theresa Kastelic 1 NF, Ma- rija Žganjar 1 NF, Jean Pribo-šek od društva »Barbara« 40 NF, Grčar 5 NF, zbirka skupine ro- jakov iz Moselle, Merlebach — zbrali voditelji transporta Anton Škruba, Martin Blatnik, Jean Pribošek in Jože Planinc 253,68 NF in 62 din, Fr. Kanc 9 NF, Marija Kastelic 4 NF, Franc Biz- jak 20 belg. fr., Ivan Koprivšek 2000 din, Jankovič 1500 din, Ma- rija Grandovec 500 din, Amalija Medvešek 1000 din, neimenova- ni iz Francije 2000 din, Nuša Krajnc 500 din, Jos. Zupanc iz Hamiledna 500 din, Pavla Prime 500 din, Franc Poglajen 1000 din, Ivanka Jurjevčič 100 din, neime- novana iz Merlebacha 2000 din, Alois Moltara 1000 din, Ernest Kološa — zbirka rojakov iz oko- lice Pariza 5270 din, Viktor Mol- tara 1000 din.
K	
O	
V	
N	
I	
S	
K	
L	
A	
D	

Iz Argentine

JOŽE SENICA iz Lanus Este je pisal slovenski družini v ZDA, ta pa se je tega pisma razveselila tako iskreno, da ga je poslala še nam. Senica piše, da v naših revijah, z zanimanjem spremlja živiljenje Slovencev po drugih deželah in kontinentih. Pravi: iz vsega razberem, da v tujini ni vse zlato, kar se svetli. V Argentini sem že osemindvajset let. Lahko si mislite, kako bi si želel še enkrat pred smrtjo stopiti na domača tla ali se za vedno odpočiti v domači grudi. Gotovo ste že hodili kaj na izlete v domovino po vojni. Tudi jaz si tega želim, vendar so razmere pri nas tako slabe, da je prav malo takih, ki bi si izlet lahko privoščili.

HERMAN BAČER nas je v svojem pismu popeljal po argentinskem mestecu Bariloche, v katerem živi. Mesto ima približno 25.000 prebivalcev in je izrazito turističen kraj, ker stoji ob 13 km širokem in 120 km dolgem jezeru Nahuej Hau-pi. Jezero ima veliko zalivov, tudi po 40 km dolgih, podobnih fjordom. Če greš na primer v Puerto Blest, bi lahko stal z eno nogo na parniku, z drugo pa na hribu. Jezero je zelo globoko, visoke planine vzdolž njega so gosto poraščene, da so gozdovi težko prehodni. Med drevesi so južnoameriške buke, ciprese pa tudi alerce, ki so zelo stara drevesa. Kraji so v glavnem neizkoriščeni, ker ni prevoznih sredstev. Med številnejšimi otoki je najlepši otok Viktorija s čudovitimi gozdnimi nasadi, z drevesi vseh vrst z vsega sveta. Po dolgem potovanju prideš do planine Trenador, imenovane Grmeča planina, kjer je tudi krasno 50 km dolgo jezero Maskardii. Skratka, vseh prirodnih lepot ni mogoče opisati. En otok ima obliko srca. Pogled nanj s planin je čudovit, jezero s srčastim otokom ima neko posebno, čudno barbo, v ozadju pa

stoji Trenador in, mimogrede povedano, pod njim najdete slovensko gostilno, kakor tudi na robu velikega ledenika Manzo. No, pa kljub vsem lepotam in zanimivostim priznam, da sem presrečen, ko prejmem RODNO GRUDO, vesti in slike iz stare domovine.

Iz Venezuele

MARIA CORN de Godina iz Barquisimeta se lepo zahvaljuje za redno pošiljanje RODNE GRUDE. Prebiram jo prav z veseljem in zanimanjem, piše, in pošiljam 10 dolarjev za nadaljnjo naročnino, ker ne bi hotela ostati brez te lepe revije. Pristrčno pozdravljam vse pri Matici.

Hvala, rojakinja Marija, za pozdrave! Tudi mi toplo pozdravljamo vas in vse Slovence v Venezueli z željo, da bi od njih prejeli čimveč pisem.

Iz ZDA

Prilagam ček za naročnino RODNE GRUDE, piše JULIA NOVAK iz Gallupa, New Mexico, in nadaljuje: Revija je prav zanimiva in prek nje v duhu potujem po vsej Jugoslaviji.

ANA BUCK iz Chicaga, Illinois, pošilja naročnino RODNE GRUDE kar za tri leta naprej in pravi: Vese-la sem, ko berem, kaj se dogaja tam pri vas, v vaši in moji rojstni domovini. Iz revije vidim, da iz leta v leto vse bolj napredujete in ponosna sem. Lep pozdrav!

IZ AMERISKE LJUBLJANE — CLEVELANDA, Ohio, smo prejeli naslednje pristrčne vrstice: Najlepša hvala za prijaznost ob času mojega obiska v Ljubljani. Na Matici se ni nič spremenilo, vsi od prvega pa do zadnjega so enako pljudni in ustrežljivi, kot so bili prva leta. Če-ravno razum potrjuje, da ni mogoče spreminjati življenjske poti, srce še vedno

šepeta in vleče na pot v prekrasno rojstno domovino. Prav iskren pozdrav vsem pošilja JOSEPHINE TRATNIK.

Iz Livermora v Kaliforniji piše BARBARA SLANOVEC: Živiljenje v Ameriki se je v zadnjih petdesetih letih, odkar sem tu, zelo spremenilo. Za kruhom sem odšla od doma, ker mi ga stara Avstrija niti stara Jugoslavija nista mogli dati. Pa sem tudi tukaj doživela veliko razočaranje in trpljenja. Bila sem oče in mati štirim nepreskrbljenim otrokom, delala sem po tovarnah, v gospodinjstvu. Zdaj, ko so otroci pri kruhu in skrbijo tudi zame, bi mi lahko bilo dobro, a me je zadela huda bolezen, da sem ob nogo. Najhujše pa je dolgočasje in domotožje. Zelo pogrešam materino govorico in rada bi se vrnila v Jugoslavijo, pa je na stara leta težko narediti takšen korak, posebno, ker imam otroke tukaj. Vesela sem, ker vem, da ima danes tudi pri vas mladina lepše živiljenje, kot smo ga imeli mi. O novicah in napredku pri vas vzem iz RODNE GRUDE, ki mi jo posoja prijateljica. Vsem, ki delate pri Slovenski izseljenski matici in mislite na nas v tujini, pošiljam rodoljubne pozdrave!

Draga gospa Slanovec, hvala za pismo in pozdrave! Pa še svojim prijateljicam, ki niso pozabile rojstne domovine, ki jim je draga materina beseda, slika domačega kraja, priporočite našo revijo. Lahko se naročite po dve skupaj, da imate manj stroškov. Lep pozdrav!

Iz Francije

Naš zvesti naročnik in zavedni Slovenec JOŽE GABROVEC iz Barlina v pokrajini Pas de Calais pošilja naročnino za RODNO GRUDO in SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR za štiri naročnike. Njegove besede pa so nas globoko

ganile. Gabrovec piše: Ker zaradi bolezni ne morem priti v domovino na obisk, se mi trga srce. Na pol sem že slep in vem, kaj še bo. Zelo bom žalosten, če ne bom mogel več brati RODNE GRUDE. Pošiljam mnogo pozdravov osebju Slovenske izseljenske maticе, želim tudi v bodoče mnogo uspehov v njenem delovanju in se lepo zahvaljujem za delo in skrb, ki jo izkajujete izseljencem.

Spoštovani Gabrovec, glavo pokonci! Bolezen pride pa spet odide! Kadar prejmete revijo, vedite, da ste z njo prejeli naše tople misli in najboljše želje ter iskrene pozdrave, kakršne pošiljamo vsem ljudem naše krvi v tujini, posebno pa tistim, ki jim je domovina še vedno najdražja.

Iz Nemčije

Novi naročnik iz Niederlosheima (Saar) v Nemčiji pa pravi v pismu: Pišem v imenu svoje družine in prosim, če lahko postanem vaš član oziroma naročnik vaših publikacij. Pošljite nam natančen naslov in račun. Vsi iz družine vam pošiljamo pristrčne pozdrave iz Saarlanda, enako pristrčno pozdravljamo našo domovino in naše ljudi! ANTON STERNAD.

MARICO POPOVIČ je živiljenje zaneslo v Bad Soden, Taunus v Nemčiji. Ko je prejela našo revijo in koledar, je odgovorila: Z zanimanjem sem prebrala vse. Najbolj zanimiva pa so vse-kakor pisma naših izseljencev in njihovih društev. Zdaj, ko tudi sama živim v tujini, me zanimajo vsi naši izseljenci, kjerkoli živijo. Ni sem vedela, da so tako trdno povezani med seboj preko svojih društev. Zelo ganljivo je pismo našega izseljenca Zoonka Groznika iz Avstralije. Torej tudi na petem kontinentu žele ustanoviti Slovenci svojo šolo. Kod vse že ne doni slovenska beseda, kljub temu, da smo tako majhen narod!

V. VALENCI

Elektrostrojno podjetje

Tiki

LJUBLJANA, TRATA 12

izdeluje

raznovrstne električne

vodne grelce

in bojlerje

za široko potrošnjo

in industrijo

Autobusni promet Maribor

opozarja potnike na nove turistične
in sezonske proge

MARIBOR—CRIKVENICA—NOVI
MARIBOR—ROVINJ

in na mednarodne proge

ROGAŠKA SLATINA—GRAZ
ROGAŠKA SLATINA—CELOVEC

Potniki, poslužujte se naših avtobusov,
potovali boste hitro in udobno

Vse informacije dobite v prometni pisarni na
Glavnem trgu 24 v Mariboru in v poslovalnicah
»Jadran turista«

KMETIJSKA ZADRUGA

DRAVOGRAD

skrbi z nasveti in v kooperativi s kmeti za vzorno
obdelavo polj, selekcijo semena in čimboljši pride-
lek. Posreduje nakup in prodajo gozdnih in kmetij-
skih pridelkov

Vse bralce Rodne grude in Izseljenskega koledarja,
zlasti še naše izseljence po širnem svetu pozdravlja

delovni kolektiv
KMETIJSKE ZADRUGE DRAVOGRAD

ROJAKI !

Kadar obiščete Ljubljano, ne pozabite stopiti
v prenovljene prostore gostinskega podjetja

KOLODVORSKA RESTAVRACIJA

LJUBLJANA

Postregli vam bomo z odlično pripravljeno hrano
in pristnimi vini

Ponosni smo na vaš vsakoletni obisk in poskrbeli
bomo, da se boste med nami vedno udobno
počutili

Vljudno vas vabi gostinsko podjetje

KOLODVORSKA RESTAVRACIJA, LJUBLJANA

Teol - Oljarna

LJUBLJANA, ZALOŠKA CESTA 54

proizvaja vse vrste tekstilnih in usnjarskih pomožnih sredstev — kemikalij, osnovne surovine za proizvodnjo detergentov, tehnično in medicinalno ricinovo in laneno olje ter laneni firnež, lepila za hladno lepljenje v čevljarški, gradbeni in predelovalni industriji (lepljenje plastičnih mas, podolita itd.). Posebej opozarjamo na naše nove proizvode na bazi etilenoksida, ki jih proizvajamo v našem najmoderneje opremljenem novem obratu kot prvi v FLRJ; neionogena površinsko aktivna sredstva za tekstilije in usnje; emulgatorji za: kozmetiko, pesticide (insekticidi), topila, olja itd.; monosterol za uporabo v kozmetiki, živilski industriji in industriji močnih krmil itd.

Kovinsko
podjetje

UNITAS

LJUBLJANA
Celovška 224

Telegram:
»UNITAS«
Ljubljana

Armature: Sanitarne in vodovodne armature, armature za pivo, varnostni ventili, ponikljane in polirane gasilne armature itd.

Okovje: Aluminiasto stavbno okovje oblike »Standart«

Livarna: Vsakovrstni ulitki iz sive litine in barvastih kovin raznih kakovosti in teže po modelih in načrtih, ulitki barvastih kovin v kokile, odkovki in tisnjenci iz barvastih in aluminijastih zlitin za raznovrstne strojne dele in druge predmete. Izdelujemo kompletne cestne mreže, pokrove, podtalne hidrante: navrtalne oklepe itd.

Galvanizacija: Nikljanje, kromanje, bakrenje, kadmiranje v banjah in bobnih

Lutz peči: razne velikosti, standardne oblike in posebne vložkaste peči za ogrevanje več prostorov hkrati

Kakovostni izdelki — konkurenčna cena!

Lesno industrijsko podjetje Slovenj Gradec

proizvaja:

rezan les (smreka, jelka)
mehke embalažne sode in zaboje za izvoz
in domači trg
ladijski pod
panel plošče